

HEATH-CHICAGO LATIN SERIES

CAROLUS et MARIA

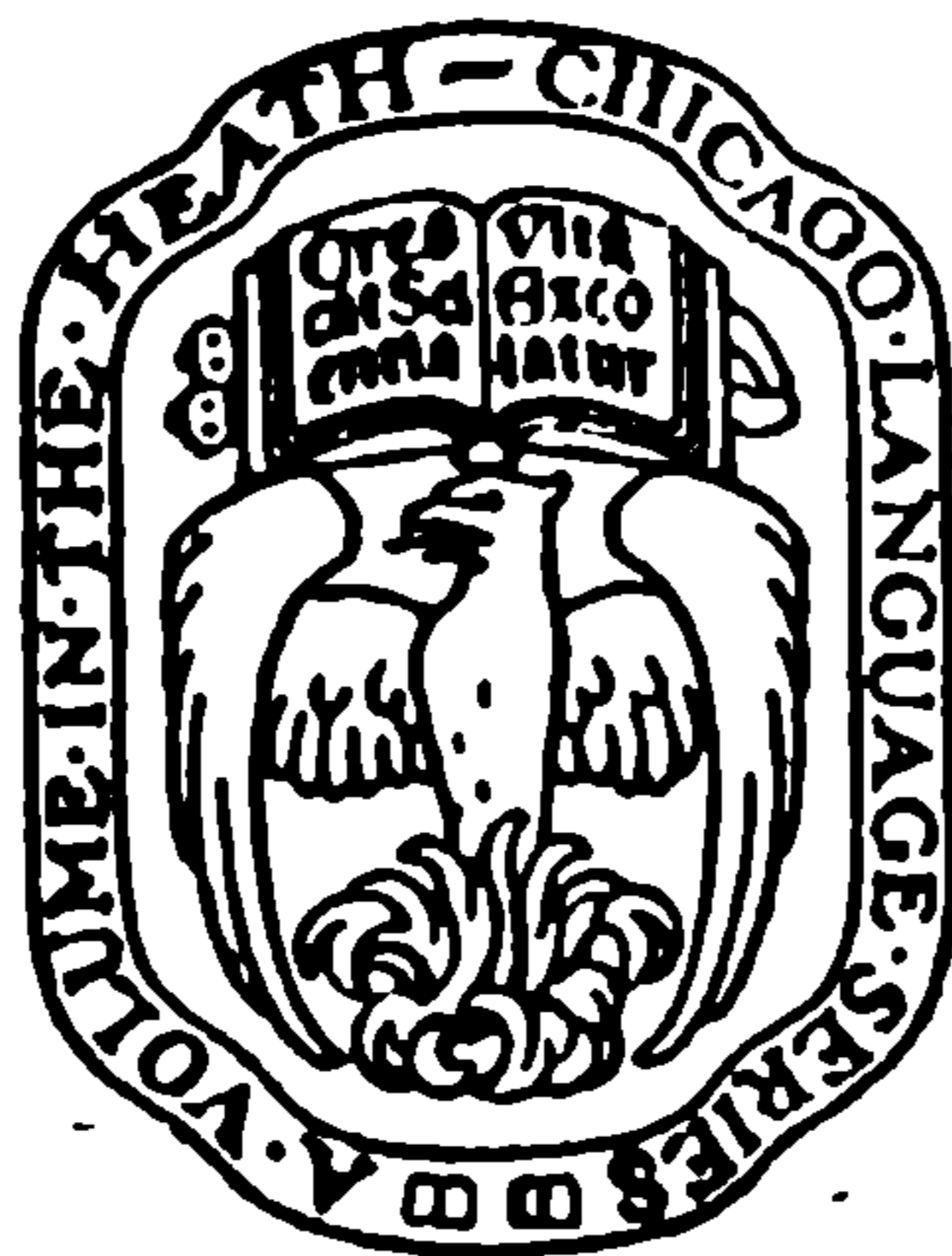
BY MARJORIE J. FAY

The Laboratory Schools, The University of Chicago

ILLUSTRATIONS BY
RUTH UPHAM

D. C. HEATH AND COMPANY

BOSTON NEW YORK CHICAGO LONDON

ATLANTA DALLAS SAN FRANCISCO

**COPYRIGHT, 1933
BY THE UNIVERSITY OF CHICAGO**

**No part of the material covered by this copyright may
be reproduced in any form without written permission
of the publisher.**

.4D7

PRINTED IN THE UNITED STATES OF AMERICA

AUTHOR'S FOREWORD

Carolus et Maria, a Latin reader for beginners, has grown out of a need for very easy reading material at the first-year level. The vocabulary, selected from Lodge's *Vocabulary of High School Latin*, consists of 588 words chosen for their frequency in classical Latin. For convenience the words were divided into six groups as follows:

Group I—words used 1,000 times or more

Group II—words used 500–999 times

Group III—words used 100–499 times

Group IV—words used 50–99 times

Group V—words used 25–49 times

Group VI—words used 5–24 times

Words not appearing on the Lodge list are also used to get familiar situations into the story. They appear as Group VII.

In the basic vocabulary immediately following the story the words are grouped according to chapters. In most cases each chapter, in addition to its own words, includes those of the preceding chapter. The repetitious character of the reading material is an essential factor in providing for mastery of vocabulary.

The author is indebted to Professor Chas. H. Judd, dean of the Department of Education; to Professor H. C. Morrison, formerly director of the Laboratory Schools; and to Miss Elsie M. Smithies, head of the Department of Latin of the University High School, all of the University of Chicago, for the opportunity of trying the material of the story with classes of the University High School; to Miss Mima Maxey, the author's colleague in the Department of Latin of the University High School, for her encouragement and criticism

in the writing of the story and her help in preparing the manuscript; to Miss Gladys E. Gaylord, the author's friend, for her interest in the development of the work and her assistance in preparing the material for publication.

AUTHOR'S FOREWORD TO PUPILS

Charles and Mary, an American boy and girl, wish to share with you some of their experiences and to present a few of their friends. When I consented to write their adventures in an ancient language, they were pleased. We hope you may enjoy them.

Carolus et Maria vos salutant!

TABLE OF CONTENTS

	PAGE
CAROLUS ET MARIA	1
BASIC VOCABULARY SHOWING WORD VALUES IN EACH LESSON . . .	77
LATIN-ENGLISH VOCABULARY	90

I

Hic est puer. Hic puer est bonus. Parvus quoque est. Magnus nōn est. Altus nōn est. Pulcher nōn est. Hic puer est discipulus. Discipulus bonus quoque est. Puer est discipulus bonus. Nōn est magnus. Puer est discipulus parvus. Nōn est pulcher. Salvē, puer.

Haec est puella. Haec puella est bona. Parva quoque est. Haec puella est discipula quoque. Puella est discipula parva et pulchra. Nōn est alta et magna. Puer nōn est magnus. Puella nōn est magna. Puer nōn est pulcher. Puella est pulchra. Salvē, puella. Salvēte, puer et puella.

Haec nōn est puella. Haec est magistra. Fēmina quoque est. Magistra est magna et alta quoque. Magistra est bona

et pulchra quoque. Haec fēmina nōn est magister. Magistra est fēmina. Magister nōn est fēmina. Haec est fēmina. Salvē, fēmina. Salvēte, puer et puella et magistra. Salvēte, discipulī.

Puer nōn sum. Puella nōn sum. Magistra nōn sum. Hic est puer. Haec est puella bona et pulchra quoque. Haec est fēmina bona et pulchra. Valē, puer. Valē, puella. Valē, magistra. Valēte, discipulī et magistra.

ANSWER IN ENGLISH

1. Quis est hic puer?
2. Quis est haec puella?
3. Quālis discipulus est hic puer?
4. Estne puella magna et alta?
5. Quālis fēmina est magistra?

II

Salvēte, discipulī. Nunc hīc sunt Maria et Carolus. Hic est Carolus, discipulus bonus. Magnus nōn est. Altus nōn

est. Carolus est discipulus parvus. Haec est Maria, discipula bona et pulchra et parva quoque. Maria est soror Carolī. Carolus est frāter Mariae. Haec fēmina est māter puerī et

puellae. Fēmina est Iūlia. Iūlia est fēmina, sed nōn est magistra.

Carolus Mariam amat, et Maria Carolum amat. Puer et puella Iūliam amant. Iūlia puerum et puellam amat. Carolus est fīlius Iūliae. Maria est fīlia Iūliae. Iūlia est māter bona et pulchra quoque. Fēmina magna et alta quoque est Iūlia. Iūlia nōn est magistra. Discipula nōn est. Māter est. Magistra Iūliam et puerum et puellam amat. Salvēte, Iūlia et Maria et Carole.

Iūlia nōn est māter tua. Māter Carolī et Mariae est. Estne Maria soror tua? Maria nōn est soror tua, sed est soror Carolī. Carolus nōn est frāter meus. Estne Carolus frāter tuus? Carolus nōn est frāter tuus. Nōn est fīlius tuus. Nōn est fīlius meus. Amatne magistra Iūliam? Ita, et Iūlia magistrā amat. Magistra fīlium et fīliam Iūliae amat. Magister et magistra sorōrem et frātrem et mātrem amant.

Iūliam amō. Carolum amō. Carolus nōn est frāter meus. Fīlius meus nōn est, sed puerum amō. Maria nōn est soror mea, sed puellam amō. Iūlia nōn est māter mea, sed Iūliam amō.

Valēte, soror et frāter. Valē, Iūlia. Valēte, discipulī.

ANSWER IN ENGLISH

1. Quis est Maria?
2. Quis est Carolus?
3. Quis est Iūlia?
4. Quālis fēmina est Iūlia?
5. Amatne magistra frātrem et sorōrem et mātrem?

III

Hic est America, terra magna et pulchra. Carolus, frater Mariae, Americam amat. Amatne Maria Americam? Ita. America est patria Caroli et Mariae. Frater et mater et soror Americam amant. Fama Americae est magna. Nunc fortuna quoque Americae est magna et bona. America non est insula. Terra longa est. Terra longa et magna et pulchra est. Cuba est insula. Cuba non est patria mea, sed Cubam amo. Britannia quoque est insula. Hibernia et Sicilia et Australia sunt insulae. Italia non est insula. Haec terra est longa et pulchra. Fama Italiae est magna. Fortuna Italiae nunc est bona. Italia est antiqua, sed America non est antiqua. America est nova.

Americam amo. America est patria mea quoque. Estne patria tua? Amantne filius tuus et filia tua Americam? Italiam quoque amo. Terram longam amo. Hi discipuli Americam et Italiam et insulas amant. Viae Americae sunt bonae. Hae viae non sunt antiquae. Viae Americae sunt novae. Viae Italiae sunt bonae. Longae et pulchrae sunt. Viae Italiae non sunt novae. Antiquae viae sunt.

ANSWER IN ENGLISH

1. Quālis terra est America?
2. Estne America patria tua?
3. Suntne Hibernia et Sicilia insulae?
4. Amantne Carolus et Maria Americam?
5. Suntne viae Italiae antiquae?
6. Quāles vias America habet?
7. Quālem fortunam habet America?

IV

Quis est hic? Hic est pater Caroli et Mariae. Nunc est Carolus laetus. Maria quoque est laeta. Cūr sunt puer et puella laetī nunc? Haec est causa: laetī sunt quod pater est in casā. Pater Caroli et Mariae est nauta. Agricola nōn est. In

sailor

agrō nōn labōrat. Magister nōn est et in scholā nōn labōrat. In terrā nōn labōrat. Hic nauta est magnus et bonus. Fāma nōn est magna et fortūna est parva. Patria nautae nōn est insula, Cuba. Nōn est Britannia, Hibernia, Italia. America est patria nautae et nauta patriam amat. Pater filium et fili-
am amat. Iūliam quoque amat, et laetus est quod nunc est in casā. Iūlia quoque est laeta quod nautam amat.

Suntne puer et puella nunc in casā? Nunc in casā nōn sunt. Ubi sunt? Hī discipulī sunt in scholā. Magistra quoque est in scholā. Schola est nova et pulchra. Fāma nōn est magna quod nōn est antīqua. Maria et Carolus in scholā esse nōn cupiunt. Haec est causa: hī discipulī in casā esse cupiunt quod pater est in casā. In scholā novā labōrāre nōn cupiunt, sed nunc labōrant. Magistra quoque labōrat.

Nunc discipulī et magistra nōn sunt in scholā. Ubi sunt? In viā longā et pulchrā sunt. Fīlius et fīlia nautae quoque sunt in viā et laetī sunt. Haec est epistula. Carolus epistulam habet. Carolus epistulam in viā portat. Epistula magistrae est. In epistulā sunt haec: "Hic puer, Carolus, in scholā nōn labōrat. In casā ubi est pater esse cupit." Pater intellegit. Fīlius patrem cupit. Laetus est nauta quod fīlium et fīliam in casā esse cupit. Pater laetus est quod intellegit.

Nunc Iūlia labōrat. Cēnam parat. Carolus, fīlius bonus, labōrāre cupit. Māter est laeta quod fīlius labōrāre cupit. Iūlia cēnam bonam parat quod pater cēnam bonam cupit.

ANSWER IN ENGLISH

1. Cūr nunc sunt Carolus et Maria laetī?
2. Estne pater puerī et puellae agricola?
3. Ubi pater labōrat?
4. Quālis schola est schola Carolī et Mariae?
5. Cūr Carolus epistulam portat?
6. Intellegitne pater epistulam?

V

Hic est schola. Discipulī in scholā labōrant.

MAGISTRA: Salvēte, discipulī.

DISCIPULĪ: Salvē, magistra.

MAGISTRA: Quis, Carole, est pater tuus?

CAROLUS: Nauta est pater meus.

MAGISTRA: Bene est. Labōratne pater tuus in Americā?

CAROLUS: Interdum, sed nōn semper in Americā labōrat.

MAGISTRA: Cūr nōn semper in Americā labōrat?

CAROLUS: Haec est causa: pater nōn semper in Americā labōrat quod est nauta.

MAGISTRA: Ubi, puer, habitās?

CAROLUS: In parvā casā habitō.

MAGISTRA: Estne pater tuus nunc in casā?

CAROLUS: Ita, magistra, pater meus est nunc in casā, sed nōn est semper in casā. Saepe nōn est in Americā.

MAGISTRA: Bene est. Videtne pater tuus multās terrās?

CAROLUS: Multās terrās et insulās videt. Multōs virōs et fēminās videt. Cubam et Siciliam et Hiberniam videt et laudat. Hae sunt insulae. Multās insulās videt.

MAGISTRA: Estne pater tuus Americānus?

CAROLUS: Ita, Americānus est, sed nōn semper in Americā habitat.

MAGISTRA: Incola Italiae, discipulī, est Italus. Incola Britanniae est Britannus; incola Hispaniae est Hispanus. Hibernus est incola Hiberniae. Intellegitisne, discipulī? Americānī sumus. Incolae Americae sumus. America est patria. Americam amāmus. Quis, Carole, est amīcus tuus?

CAROLUS: Cassius est amīcus meus.

MAGISTRA: Quis, Cassī, est pater tuus?

CASSIUS: Agricola bonus est pater meus. Agrum parat et in agrō labōrat. Interdum in agrō labōrō. Aquam portō et labōrō. Ager est magnus et longus. Pater est laetus quod fīlius in agrō labōrāre cupit. Interdum pecūniam habeō quod in agrō labōrō. Pecūniam habēre cupiō.

MAGISTRA: Amīcum bonum habeō quoque. Poēta est. Italus est. Magnam pecūniam nōn habet. Fāma nōn est magna, sed bene scribit. Amīcum meum nōn saepe videō. Epistulās scribō et poēta epistulās scribit. Hās epistulās laudō. Habēsne amīcās, Maria?

MARIA: Ita, multās habeō.

MAGISTRA: Estne vīta nautae periculōsa?

CAROLUS: Nōn semper est. Interdum est. Vītam nautae laudō.

Nunc cēna in casīs est parāta et discipulī nōn labōrant. In casīs sunt.

ANSWER IN ENGLISH

1. Ubi nunc discipulī labōrant?
2. Cūr pater Carolī nōn semper in Americā labōrat?
3. Videtne nauta multās terrās?
4. Quī sunt incolae Americae? Britanniae? Hiberniae?
5. Quis est Cassius?
6. Ubi Cassius interdum labōrat?
7. Cūr est vīta nautae periculōsa?

VI

Nunc est magistra laeta. Haec est causa: Laeta est quod epistulam longam et bonam habet. Haec est epistula poëtae, amicī magistrae. Poëta in Italiā habitat. Italus est. Incolās Italiae amō. Poëta nōn est Americānus. Poëta multās epistulās bene scribit. Magistra hās epistulās in scholā legit. Discipulī epistulās poëtae laudant. Poëtam vidēre cupiunt. In hāc epistulā est pictūra. Pictūra parva est. Pictūra casae poëtae est. Hīc habitat hic vir. Aqua quoque est in pictūrā. Magistra pictūram spectat et discipulīs ostendit. Interdum epistulās discipulīs ostendit. . . . . P, 2nd. dec. DAT.

Maria quoque epistulam habet. Pater Mariae hanc epistulam scribit. Maria est laeta ubi pater epistulās scribit. In hāc epistulā est fābula longa. Haec fābula vītā periculōsam nautae mōnstrat. Pater fābulās saepe nārrat. Maria epistulam legit et Carolō ostendit. Iūlia et Maria et Carolus epistulam legunt et patrem vidēre cupiunt. Fābulās dē vītā nautae semper laudant.

Carolus epistulam nōn habet. Dōnum habet. Dōnum est pecūnia et puer est laetus. Iūliae dōnum ostendit. Iūlia quoque dōnum habet. Dōnum Iūliae est pictūra magna et pulchra. Nauta Iūliae et Carolō dōna dat.

Nunc Carolus haec scribit: “Tibi, mī pater, grātiās agō, quod mihi dōnum pulchrum dās. Ē multīs terrīs pecūniam habēre cupiō. Ego sum discipulus et multa nōn videō. Tū es nauta et multa vidēs. Britannōs, Hispānōs, Hibernōs vidēs. Fābulās tuās in epistulīs tuīs semper legō et laudō. Bene scribis. Valē, pater.”

Ē casā Carolus dōnum portat. Nunc Maria quoque epistulam ē casā portat, et magistrae dōnum et epistulam puer et puella ostendunt.

ANSWER IN ENGLISH

1. Cūr nunc est magistra laeta?
2. Ubi poēta habitat?
3. Quālis pictūra est in epistulā poētae?
4. Habetne Maria epistulam?
5. Nārrā dē epistulā Mariae.
6. Quāle dōnum Carolus habet?
7. Quāle est dōnum Iūliae?
8. Quis haec dōna dat?

VII

In silvā est casa parva et pulchra. Ibi habitat Helena, amīca Mariae. Helena est fīlia pulchra agricolae bonī. Frātrēs et sorōrēs habet. Agricola est pater benignus. Clārus nōn est quod fāma est parva, sed Helenae est benignus. Hic vir magnam pecūniam nōn habet. Helena saepe cum Mariā in

silvā ambulat. Silva est alta et magna. Puellae silvam laudant quod puellis silva est grāta. Maria Helenam amat. Maria Helenae fābulās dē Italiā nārrat et amīcae pictūrās Italiae mōnstrat. Ex fenestrā Maria silvam videt, et saepe casam Helenae spectāre cupit, sed silva est magna.

Nunc Maria fenestram aperit. Laeta est quod ibi rosās videt. Helena rosās habēre cupit. Maria in viā ambulat et rosās portat. Maria Helenae rosās ostendere cupit et Helena est laeta. Hae puellae sunt amīcae cārae. Helenae rosae sunt grātae quod rosās in casā nōn habet. Iānua Helenae est aperta. Nunc ibi est Helena.

MARIA: Salvē, Helena.

HELENA: Salvē, Maria.

MARIA: Hoc est dōnum. Tibi rosās dō.

HELENA: Tibi grātiās agō. Semper rosās cupiō. Tū es mihi benigna.

MARIA: Tē amō, quod tū es amīca mea cāra.

HELENA: Habēsne multās rosās? Cūrāsne tū rosās?

MARIA: Ita, multās habeō. Ego rosās cūrō. Interdum rosās Carolus cūrat. Rosae sunt mihi grātae et hās cūrāre cupiō.

HELENA: Cūr Carolus rosās cūrāre nōn cupit?

MARIA: Carolus est puer et rosae nōn semper puerīs grātae sunt. Frāter meus fābulās legere cupit et in silvā cum virīs labōrat. Interdum cum amīcō, Cassiō, ambulat. Cassius Carolō est cārus quod hī sunt amīcī. Tū es mihi cāra quod tū es amīca mea. Valē, Helena.

HELENA: Valē, Maria.

Helena iānuam claudit.

ANSWER IN ENGLISH

1. Quis est Helena?
2. Ubi est casa Helenae?
3. Quālis est pater Helenae?
4. Cūr est Maria laeta?
5. Cūr Helena Mariae grātiās agit?
6. Cūratne Carolus rosās saepe?
7. Cūr?

VIII

Nunc amīcus noster, Carolus, ex fenestrā spectat. Cassium exspectat. Nunc Cassius in viā in silvā ^{HASTENS} properat quod cum Carolō ad scholam ambulāre cupit. Carolus amīcum videt et iānuam aperit. Puerī ad scholam properant. Rosās portant et magistrae rosās dant. Magistra benigna amīcōs nostrōs exspectat. Hī discipulī magistrae grātī sunt et cārī quod discipulī bonī sunt et bene labōrant.

Nunc discipulī in scholā sunt et labōrant. Magistra iānuam claudit. Discipulī magnī linguam Latīnam discunt. Carolus et Cassius sunt parvī et linguam Latīnam nōn discunt. Magistra fābulās scribit, et puerī et puellae cum magistrā legunt. Interdum discipulī fābulās narrant. Magistra pictūrās ostendit. Hīc pictūrae īnsulae, Cubae, sunt. In hīs pictūrīs multī virī in viīs ambulant. Multa portant. Est aqua in pictūrīs. Carolō hoc est grātum quod pater est nauta et Carolus vītam nautae laudat. Ibi sunt casae parvae. Iānuae casārum sunt apertae, et in casīs fēminae et puellae cēnam parant. Virī quoque in hīs casīs habitant. Hī sunt patrēs et frātrēs puellārum.

In scholā quoque est pictūra magnae scholae Britanniae. Ibi est pictūra silvae clārae. Magistra hās pictūrās cūrat quod discipulī hās vidēre saepe cupiunt.

Nunc discipulī ē scholā properant et magistra nōn labōrat.

ANSWER IN ENGLISH

1. Cūr Cassius nunc in viā properat?
2. Quis puerōs exspectat?
3. Quālēs discipulī sunt hī?
4. Quī linguam Latīnam discunt?
5. Quālēs pictūrae sunt in scholā?
6. Cūr magistra hās pictūrās bene cūrat?

IX

Carolus noster nōn est laetus. Ad scholam nōn properat. In casā sōlus est. Amīcus noster nōn labōrat. Nōn legit. Nōn scribit. Miser est. Haec est causa: aeger est. Māter quoque

est misera quod fīlius est aeger. Iūlia puerō aquam dat et Carolus mātrī grātiās agit. Carolus est sōlus in casā quod māter ē casā ambulat et rosās cūrat. Maria est in scholā et rosās nōn cūrat. Puerī magnī nunc linguam Latīnam in scholā discunt, sed Carolus cum discipulīs nōn labōrat.

Noctū puer aeger ex fenestrā spectat. Lūna est clāra et

magna. Stellae quoque sunt pulchrae. Puer lūnam et stellās spectat. Interdum est lūna obscūra, et stellae quoque sunt obscūrae. Nunc medicus ad casam ambulat. Puer medicum exspectat, sed medicus est tardus. Tardus nōn saepe est. Ubi in silvā magnā ambulat, lūna est obscūra et viam nōn videt. Ubi ex silvā properat, stellae et lūna sunt clārae et bene est quod medicus properat. Medicus est vir benignus. Amīcus puerōrum est, et benignus puerīs. Nunc iānuā casae nautae est aperta et medicus puerum aegrum spectat.

Interdum Maria epistulās ad frātrem portat. Hae epistulae sunt grātae. Cassius hanc epistulam scribit. In epistulā sunt haec:

Miser sum, amīce cāre, quod tū nōn es in scholā. Esne aeger? Estne medicus in casā tuā? In scholā discipulī sunt miserī quod tū es aeger. Fābulās legimus et nārrāmus. Puerī magnī linguam Latīnam bene discunt. Nunc ego epistulam scribō. Valē, Carole.

ANSWER IN ENGLISH

1. Cūr est Carolus miser?
2. Cūr est Carolus sōlus?
3. Ubi est medicus?
4. Cūr medicus viam nōn clārē videt?
5. Quis epistulam scribit?
6. Quis epistulam ad Carolum portat?

X

Nox nōn est. Lūna et stellae nōn videntur. Obscūrae sunt. Vesper est. Cum vesper est, agricolae ex agrīs ad casās properant. Fēminae in casīs cēnam parant. Discipulī in viīs ad casās properant cum est vesper.

In casā Iūliae Carolus vidētur quod iānuā est aperta. Ibi Carolus stat et discipulōs exspectat. Hodiē miser nōn est. Laetus est. Hodiē in casā est sed nōn est aeger. Herī medicus erat in casā et puerō medicīnam dabat. Herī puer erat aeger. Cum puerī sunt aegrī, nōn sunt impigrī. Hodiē Carolus nōn est aeger et miser. Impiger est. Legere et scribere cupit, sed ad scholam nōn ambulat quod via est longa. Hodiē nōn est sōlus. Carolus cum mātrem rosās cūrat. Nunc est vesper. Puer in casā stat et sorōrem et discipulōs exspectat. Maria est tarda quod cum amīcā, Helenā, ad aquam ambulat. Maria epistulam magistrae portat et Carolus hanc epistulam exspectat.

Herī medicus puerō pecūniā dedit. Nunc puer pecūniā habet. Cūr medicus pecūniā dedit? Haec est causa: medicīna puerō nōn erat grāta, et medicīnam habēre nōn cupiēbat. Medicus puerum esse aegrum vidēbat et puerum medicīnam habēre cupiēbat. Puerō pecūniā dedit et puer erat bonus. Pecūniā nōn erat magna. Puer medicō grātiās agēbat.

Nunc Carolus in casā stat. Discipulōs exspectat et laetus est.

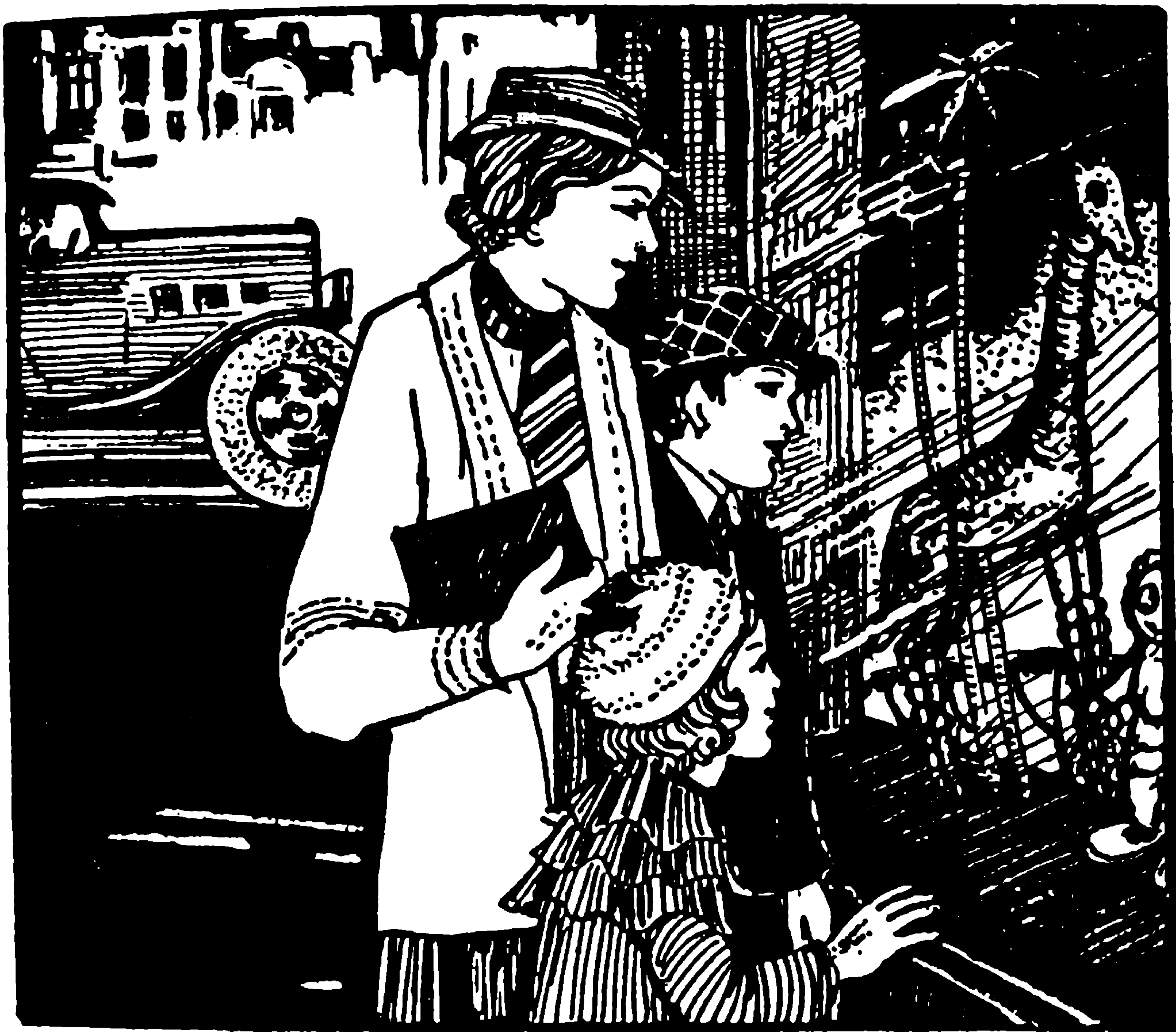
ANSWER IN ENGLISH

1. Cūr herī medicus Carolō pecūniā dedit?

XI

Aestās est. Aestāte Carolus et Maria in scholā nōn semper labōrant. Hodiē in casā nōn manent. In silvā et agrō nōn manent. In viā ad oppidum ambulat. Laetī sunt quod est aestās. Ex viā silvam pulchram vident. Ibi tēcta magna nōn vident, sed tabernācula sunt in silvā. Aestāte puerī, amīcī

Carolī, in tabernāculīs manent quod tēcta oppidōrum nōn sunt grāta. Haec tabernācula sunt parva sed puerōs tegunt. Carolus tabernācula videt et laudat.

Herī Carolus nōn erat aeger sed impiger nōn erat. Hodiē validus est quod herī medicus medicīnam ad casam portāvit. Laetī sunt puer et puella quod cum mātrem ad oppidum ambulat. Diū in oppidō manent quod multa vidēre cupiunt. Viās

et tēcta magna et multōs virōs et fēminās spectāre cupiunt. Cum in viā stant, Maria dōna multa et pulchra in fenestrīs magnīs videt. Maria saltat quod est laeta. Dōna habēre cupit, sed magnam pecūniam nōn habet.

Diū in oppidō māter et fīlius et fīlia manent. Cum vesper est, ad casam properant. In viā māter hoc dīcit: “Hodiē tū, Carole, puer bonus in oppidō erās. Hoc est praemium.” Carolus est laetus et saltat. Quid est praemium? Praemium est pecūnia.

Māter hoc quoque dīcit: “Hodiē tū quoque, Maria, puella bona erās. Tibi quoque praemium dō.” Quid est praemium puellae? Hoc praemium est pictūra magna et pulchra. Puella est laeta et saltat. Puer et puella “Tibi, māter, grātiās magnās agimus,” respondent.

ANSWER IN ENGLISH

1. Quid herī Carolus et Maria faciēbant?
2. Cūr erant tabernācula in silvā?
3. Quid puer et puella in oppidō vidēbant?
4. Quid erat praemium Mariae?
5. Quid māter Carolō dabat?
6. Cūr māter haec praemia dabat?

XII

Interdum, ubi aestās est et agricolae in agris labōrant, discipulī in scholā manēre nōn cupiunt. Diū ex fenestrīs silvam spectant. Post scholam est aqua et ibi puerī et puellae esse cupiunt. Carolus et Cassius tabernāculum habent sed hoc est domī. Mox tabernāculum erit in silvā. Tabernāculum est validum et puerōs tegit. Tabernāculum est praemium quod hī puerī multās hōrās aquam ad agricolās portābant.

Herī vesperī Carolus et Cassius domum nōn iērunt. Ad aquam iērunt. Diū ibi mānsērunt. Multum dē tabernāculō, dē hōrīs grātis aestātis dīxērunt. Post ūnam hōram magistra hoc dīxit: “Bonī puerī domum eunt, sed malī puerī post scholam in aquā manent.” Magistra sōla in oppidum iit. Nōn erat laeta; nōn saltāvit.

In tēctīs puerōrum mātērēs erant miserae. Diū puerōs expectāvērunt, sed filiōs suōs nōn vidērunt.

“Ubi est filiū meū?” dīxit mātēr Carolī. Maesta erat et diū lacrimābat. Hōrae erant longae quod puerum expectābat. Mox Carolum vocāvit. Diū vocābat.

Maria, soror Carolī, sōla domum iit. “Ubi est frāter tuus?” dīxit mātēr.

“Cum Cassiō ad aquam iit,” respondit puella.

Mātēr domō iit et ubi iānuā tēctī clausa erat, puerum vocāvit. “Carole! Carole!” Diū mātēr vocābat.

Nunc puerī sunt in silvā. Nox est et lūna est obscūra. Viā nōn vident. Maestī sunt et lacrimant. Mātēr quoque lacrimat quod filiū suū nōn videt.

“Mātrem meam vidēre cupiō,” dicit Carolus.

Mātēr ad silvam ambulat. Mox puerōs videt et vocat.

Nunc pueri nōn sunt maestī et nōn lacrimant quod mātrem Carolī vident. Laetī sunt et saltant.

Nunc vesperī puerī post scholam nōn manent.

ANSWER IN ENGLISH

1. Quid cupiunt discipulī ubi aestās est?
2. Ubi est aqua?
3. Ibantne Carolus et Cassius domum cum Mariā?
4. Cūr?
5. Quid post ūnam hōram magistra dixit?
6. Cūr erant mātres miserae?
7. Quid māter dixit ubi Maria domum vēnit?
8. Ubi erant puerī?
9. Viditne māter puerōs ibi?

XIII

Grātus est hortus Iūliae. Ibi sunt rosae et lilia alba. Hortus est post casam. In oppidō nōn sunt multī hortī. Hortus post ūnum tēctum est. Hortus medicī est. Filiae medicī in hōc hortō nōn labōrant. Rosae et multī aliī flōrēs sunt in

hortō medicī. Hieme nūllī flōrēs sunt in hortīs. Aestāte multōs flōrēs ibi vidēmus.

Claudius est vir quī hortum medicī cūrat. Multās hōrās ibi labōrat. Mox hiems erit, sed Claudius hiemem nōn laudat. Tum Claudius māestus erit quod nūllōs flōrēs suōs vidēbit, sed nōn lacrimābit. Claudius nōn est agricola nunc. Diū in silvā habitābat et erat agricola. Aeger erat et in silvā manēre

nōn cupiēbat. Nunc in oppidō habitat et labōrat. Saepe Claudius silvam et agrōs vidēre cupit. Claudius est amīcus agricolae, patris Cassī, et saepe ad tēctum agricolae it. Tum multa dē oppidō et dē hortō nārrat. Tum colloquium est longum. Cassius colloquium grātum audit et est laetus.

Agricola multum frūmentum in agrō habet quod duōs equōs habet. Pater Cassī Claudiō frūmentum et equōs suōs mōnstrat. Hieme in agrō nūllum frūmentum est. Aestāte ibi est multum frūmentum. Hī equī frūmentum cupiunt. Cassius equīs frūmentum dat, sed ūnus ex equīs nōn stat cum Cassius frūmentum dat. Equus malus est. Cassium audit et timet. Nūllum perīculum est, sed equus hoc nōn intellegit. Cassius hunc malum equum timet.

Nunc est nox et quīc̄s est in terrā. Virī et equī nōn labōrant. Equī in stabulō stant et quiētem capiunt. Agricola et Claudius cēnam edunt. Post cēnam fābulās nārrant. Ubi quiētem cupit, Claudius domō agricolae ad domum medicī it. Sōlus est et multa audit, sed nōn timet.

ANSWER IN ENGLISH

1. Quis est Claudius?
2. Quid facit?
3. Cūr nunc in oppidō labōrat?
4. Quid Claudius et agricola faciunt ubi in casā agricolae sunt?
5. Quid agricola Claudiō mōnstrat?
6. Nārrā dē ūnō equō agricolae.

XIV

Heri multās hōrās nauta domī manēbat. Sōlus nōn erat. Amīcus cum patre Carolī manēbat.

Hic amīcus est mīles validus. In bellīs pugnat. Dux mīlitum est et mīlitēs hunc ducem laudant. Arma mīlitis sunt gladius et galea. Multa tēla habet sed haec in casā nautae nōn sunt. Domī sunt. Carolus et Maria mīlitem laudant. Hic dux quī multa dē bellīs Rōmānīs nārrat est mīles Italus. Arma Rōmāna antīqua erant gladiū, scūta, galeae, pīla. Alia arma quoque habēbant Rōmānī. Castra Rōmāna erant magna et longa et lātā. Noctū mīlitēs in castrīs manēbant quod erant dēfessī et quīetem cupiēbant.

Multī ducēs Rōmānī erant bonī. Aliī erant malī. Tum mīlitēs hōs ducēs nōn laudābant. Caesar erat dux Rōmānus bonus. Cōnsilia Caesaris erant bona et saepe grāta. Interdum, ubi Rōmānī in bellō erant, Caesar cum mīlitibus pugnābat. Gladium et scūtum portābat. Equī quoque erant in bellīs. Perīculum equīs nōn grātum erat. Carolus fābulās mīlitis audit et laudat.

Virī Americānī interdum sunt mīlitēs. Multa tēla habent. Scūta non habent. Rōmānī antīquī scūtīs magnīs et lātīs tegēbantur. Scūta ā ducibus et mīlitibus portābantur. Americānī scūtīs nōn teguntur.

Mīles Italus hortum Iūliae laudat. Rosās et līlia alba et aliōs flōrēs laudat. Dē flōribus Italiae nārrat sed nūllum hortum habet.

Mīles et nauta ad domum agricolae eunt. Agricola hīs amīcīs duōs equōs mōnstrat. In stabulō sunt equī. Mīles multa dē equīs intellegit et malum equum agricolae nōn timet. Nūllum perīculum est. Mīles huic equō frūmentum

dat. Virī ab hōc equō nōn timentur, sed puerī nōn sunt grātī. Duo equī frūmentum cupiunt. Nunc mīles et nauta et agricola cēnam edunt. Post cēnam mīles et nauta ad domum nautae eunt.

Cum hiems est, mīles domī est. In Italiā habitat. Tum Carolus colloquium mīlitis et patris nōn audit sed epistulās mīlitis legit et laetus est. Italiam vidēre cupit.

“Vitam mīlitis laudō,” inquit puer.

ANSWER IN ENGLISH

1. Cūr herī pater domī manēbat?
2. Quae sunt arma mīlitis?
3. Dē quibus mīles nārrābat? (Multa nārrā.)
4. Quid mīles laudat?
5. Timetne mīles ūnum malum equum agricolae?
6. Cūr?

XV

Hodiē Carolus et Cassius et Maria et Helena in casā nautae manent. Fābulās legunt et pictūrās spectant. In ūnā pictūrā sunt trēs puerī Rōmānī quōs Carolus et Cassius maximē laudant. | Ā sinistrā est primus puer, Marius nōmine. Manlius

est nōmen secundī puerī quī est puer medius quoque. Ā dextrā est tertius quī est parvus. Hic est Lūcius. Nunc Cassius fābulam legit. Carolus et puellae audiunt.

“Hi trēs puerī militēs esse cupiunt, sed nōn sunt magnī. Numquam in bellō fuērunt, sed patrēs puerōrum multīs in bellis fuērunt. Marius quattuor frātrēs quī in bellō pugnā-

bant habet. Lūcius est fīlius ducis bonī. Rōmānī antīquī bellum et arma et tēla laudant. Hieme nōn pugnant sed aestāte vīta mīlitum est saepe periculōsa. Interdum mīlitēs sunt aegrī et dēfessī. Saepe domōs vidēre cupiunt.

“Quid prīmus puer, Marius, facit? Marius est dux mīlitum quī/iaculum longum sed nōn lātum portat. In eius capite est galea. Scūtō tēgitur. A sinistrā est gladius eius. Manlius quoque arma et tēla portat. Scūtum et pīlum habet. Lūcius est sagittārius et sagittās capit. Animal nigrum quod post puerōs stat est equus ducis. Mox equus ducem ad hortum ubi sunt castra portābit. Mox erit bellum magnum.”

Haec fābula est grāta puerīs, Carolō et Cassiō, quī mox ad stabulum agricolae eunt. Mox cum equō et armīs et tēlīs ad hortum eunt. Ibi sunt mīlitēs sed nūllum periculum est.

“Nunc, mīlitēs,” inquit dux, Cassius, “est periculum magnum. Cōnsilium bonum habeō. Cōnsilium meum mōnstrāre cupiō.”

Maria et Helena eās fābulās nōn laudant. Nunc eae nōn sunt mīlitēs sed fēminae. Casam cūrant et cēnam parvam quae est nunc in mēnsā parant. Sōlae in casā cēnam edunt.

ANSWER IN ENGLISH

1. Quī sunt Lūcius, Marius, Manlius?
2. Ubi hī trēs puerī stant?
3. Cūr hī puerī arma portant?
4. Quae arma sunt haec?
5. Quid mox puerī facient?
6. Cūr puerī mīlitēs esse cupiunt?

XVI

Quid hodiē faciunt Carolus et Cassius? Herī Carolus ad tēctum Cassī invitātus est. Vesperī per agrum ambulābat. Nūllum equum habēbat. Arcū, dōnum patris, et quattuor sagittās portābat quod māne cum Cassiō per silvam ire et multa animālia capere cupiēbat. Māne puerī sunt laetī. Māne omnēs rēs sunt parātae. Cassius equum nigrum et carrum habet. In carrō multae rēs portantur. Sagittae, frūmentum, arcūs, cēna puerōrum sunt in carrō. Iacūla nōn portant, quod nunc sagittāriū, nōn militēs, sunt.

“Valēte,” inquit māter.

“Valē,” inquiunt puerī quī nunc in carrō sunt. Equus niger, cuius nōmen est “Pulcher,” validus est. Per agrōs in viīs lātīs properat. Ā dextrā et ā sinistrā omnēs rēs puerīs sunt grātae. Subitō equus ē viā currit.

“Pulcher aliquid videt et timet,” inquit Cassius. “Quid est?”

Tum trāns viam primum parvum animal currit. Carrum et equum videt et timet et per agrum properat. Mox secundum et tertium animal trāns viam ante equum currunt.

Nunc equus in viā nōn fortiter currit quod tria animālia timet. In mediā viā stat et currere nōn cupit. Puerī nōn timent et “Properā, Pulcher,” inquiunt. “Nūllum est periculum. Es tūtus.” Ubi animālia nōn videntur, Pulcher bene currit.

Post ūnam hōram prope puerōs est aedificium. “Habitatne aliquis ibi?” inquit Carolus ubi ad aedificium venit.

“Numquam ibi virōs et fēminās vīdī,” respondet Cassius. Ubi in tēctum puerī veniunt, omnia spectant. Hīc est mēnsa. In illō locō est pictūra militis quī in capite galeam habet. Scūtum et iaculum et gladium habet. Hīc aliquis habitāvit. Diū

puerī in aedificiō manent. Hīc cēnam edunt. Post cēnam ex aedificiō currunt et in manibus arcūs et sagittās portant. Animālia vident sed nūllum capiunt. Mox est vesper et puerī dēfessī domum eunt. Equus nunc domum et ad stabulum, in quō frūmentum est, laetē currit.

“Ubi,” inquit māter, “sunt animālia?” Puerī nunc in tēctum veniunt et omnia nārrant.

“Multa vīdimus sed nūllum cēpimus,” respondent puerī. “Multās hōrās in aedificiō manēbāmus. Mox erat vesper et dēfessī erāmus.”

Mox Carolus domum it. In manibus sagittās sed nūllum animal portat. Ubi Carolus ad tēctum Cassī invītātur, laetus est.

ANSWER IN ENGLISH

1. Cūr Carolus ad casam Cassī it?
2. Quid portat?
3. Quid puerī in carrō portant?
4. Cūr equus ē viā currit?
5. Nārrā dē aedificiō.
6. Cēpēruntne puerī multa animālia?

XVII

Heri Carolus in carrō per silvam ībat. Ubi domum cum arcū et sagittīs vēnit, laetus erat quod miles Italus erat in casā. Multōs diēs ibi miles manēbat. Multās rēs dē Rōmānīs antiquīs et dē Gallīs nārrābat. Pictūrās puerō et puellae ostendit quoque. Gallī erant finitimī Germānōrum. In Galliā prope Germānōs habitābant. Germānī erant finitimī Gallōrum, sed Gallī et Germānī nōn semper erant amīcī. Semper Germānī bellum cupiēbant. Sī Gallī satis magnās cōpiās nōn habēbant, saepe in periculō erant.

Rōmānī sociōs habēbant. Sociī erant amīcī Rōmānōrum. Sī Rōmānī auxilium habere dēbēbant, sociī auxilium dare semper parātī erant. Sī sociū in periculō erant, auxilium Rōmānōs rogābant. Tum dux “Nunc, incolae Rōmae,” inquit, “hī sunt sociī nostrī. Auxilium sociīs dare dēbēmus.” Tum iterum cōpiae Rōmānae ad sociōs trāns agrōs properābant.

Hae fābulae grātae erant puerō quī vītam militis semper laudābat. “Miles fortis,” inquit, “esse cupiō. Ubi vir erō, miles erō, et per tēla, per multa pericula cum duce meō properābō. Equum habēbō, Parātum nōmine. Sī periculum erit magnum et militēs omnibus in locīs morientur, sociōs nostrōs auxilium rogābō. Sociōs dē periculō nostrō monēbō. Ego et Parātus ad oppidum sociōrum ībimus et epistulam in manibus meis portābō. Ante sociōs stābō et cōpiam frūmentī rogābō. Sī fortēs erimus, ego et Parātus, dux nōbīs praemium dabit. Equum bonum habere dēbeō. Equus bonus in bellō fortiter curret et tūtus erō. Incolae nostrī post bellum mē laudābunt et fāma mea multīs in terrīs erit magna. Aliquis mē ducem magnum vocābit.”

Subitō post hās fābulās Carolus “Cupisne crās hās fābulās Cassiō, amīcō meō, nārrāre?” rogābat.

“Ita,” inquit mīles. “Sī ita cupiēs, māne posterō diē ad scholam ibō et omnibus discipulīs fābulās dē patriā meā, dē aedificiīs oppidī meī, dē bellīs antīquīs nārrābō.”

Nunc est nox. Diēs in terrā nōn manet. Puer, amīcus nos-
ter, est laetus quod māne posterō diē mīles ad scholām venīre
invītātur. Fābulae omnibus discipulīs erunt grātae.

ANSWER IN ENGLISH

1. Cūr erat Carolus laetus ubi domum vēnit?
2. Quī erant Gallī?
3. Quālēs finitimī erant Germānī?
4. Quid sociī faciēbant sī erant in periculō?
5. Quid Carolus faciet ubi mīles fortis erit?
6. Quem ad locum mīles invītātur?
7. Cūr?

XVIII

Miles Italus scholam vīsitāvit. Posterō diē domum iit. Posteā discipulī multās rēs dē bellīs antīquīs et novīs legēbant. Saepe in silvā post scholam omnēs erant mīlitēs. Hī erant Italī, illī Americānī, hostēs Italōrum. Hī prō Italiā, illī prō Americā pugnābant.

Herī multī Italī vulnerātī sunt et sōciōs auxilium rogābant. In magnō perīculō nūllus erat timidus. Fīnitimī auxilium dabant. Dux Italus, Cassius, sagittā hostis paene necātus est. Dē perīculō ab amīcīs monitus est, sed castra in perīculō erant et paene sōlus dux prope castra pugnābat. Multōs mīlitēs aliīs in locīs esse necesse erat.

“Cūr auxilium ab amīcīs nōn accipiō?” rogābat dux vulnerātus. “Amīcī meī parātī esse auxilium dare dēbent, quod ego sum dux, paene necātus. Neque arma habeō neque satis magnae cōpiae adsunt. Auxilium nōn adest. Sī hostēs mē sine auxiliō vidēbunt, mox mē necābunt et hīc sōlus moriar.”

Tum per agrōs ūnus ē sociūs ducem vīdit et vēnit. “Ecce!” inquit dux vulnerātus. “Nunc sine auxiliō nōn manēbō. Sociūs meus adest. Crās huic sociō praemium dabō.”

Prope castra Americāna ille dux, Carolus, erat vulnerātus. Oculī gladiō hostis vulnerātī sunt. “Nunc,” inquit ille dux, “maestus sum quod caecus sum. Numquam iterum agrōs meōs vidēbō. Neque iterum patriam meam vidēbō neque tēla in manibus portābō et prō patriā pugnābō. Necesse erit semper cum amīcīs ambulāre.”

Dux caecus auxilium esse prope nōn putābat. Sē caecum esse putābat. Sē caecum semper futūrum esse putābat. Mox ē perīculō portātus est et posterō diē medicus oculōs cūrāvit. Posteā ille dux nōn erat caecus.

Herī, cum Carolus epistolam accēpit, haec lēgit: “Iterum posterā aestāte in Americā aderō.” Quam laetī Carolus et Cassius illum diem expectant.

ANSWER IN ENGLISH

1. Quī in hāc fābulā erant Itali et Americānī?
2. Cūr dux Italus sōlus prope castra pugnābat?
3. Quid hic dux dīxit?
4. Cūr crās dux Italus sociō praemium dabit?
5. Cūr erat dux Americānus maestus?
6. Eritne semper caecus?

XIX

Aestās est. Quis est in scholā? Omnēs absunt, quod aestāte iānuā scholae clausa est, et magistra discipulīque nōn adsunt. Ubi nunc sunt Carolus Mariaque? Ad Eurōpam cum patre mātreque eunt. Multōs diēs terram nōn vidēbunt. Neque terram neque aedificia vidēbunt. Cum pater rogābat, “Cupitisne mēcum ad Eurōpam ire?” omnēs respondērunt, “Ita, hoc est grātum. Hoc dēsīderāmus. Eurōpam vīsītāre cupimus.”

Multōs diēs domī puer puellaque multās rēs dē Eurōpā legēbant. Hās rēs legēbant: Gallia erat terra magna ubi hostēs Rōmānōrum antīquōrum habitābant. Gallī vocābantur. Rōmānī cum Gallīs ācritē pugnābant. Multī vulnerābantur et necābantur. Aliī erant caecī. Rōmānī agrōs Gallōrum vāstābant et oppida occupābant. Posteā, ubi Rōmānī auxilium dēsīderābant, hoc ā Gallīs postulābant. Aliās rēs dē Rōmā Carolus legēbat. Rōma erat oppidum antīquum. Flūmen per Rōmam fluit. Circum Rōmam antīquam erat mūrus. Rōmānī hōc mūrō ab hostibus tegēbantur. Multī hostēs ad mūrum veniēbant quod Rōmam dēsīderābant. Iacula, pīla, sagittās iaciēbant. Rōmānī erant fortēs. Militēs nōn erant timidī. Auxilium ā sociīs saepe postulābant et accipiēbant. Hās rēs dē Britanniā legēbant: Rōmānī antīquī ad Britanniam vēnērunt. Britannī erant irātī. Rōmānī agrōs Britanniae occupābant. Hoc Britannī nōn dēsīderābant. Tēla in Rōmānōs iaciēbant sed propter ducem bonum Rōmānī erant fortēs. Prō patriā ācritē pugnābant. Maria aliud flūmen in Eurōpā vidēre cupit. Hoc est flūmen pulchrum, cuius nōmen est Rhēnus. Inter Gallōs antīquōs et Germānōs fluit. Prope

flūmen sunt aedificia grāta. “Illud flūmen,” inquit Maria, “mihi erit grātum.”

Carolus vītam nautae esse bonam putat et diū cum nautīs colloquium habet. Māter aegra diū fuit. Iterum terram vidēre cupit. Oculī sunt dēfessī quod māter semper aquam spectat. Māter nōn est nauta bonus. Timida quoque est.

“Paene,” inquit Maria, “terram videō, sed ibi nūllōs amīcōs vidēbō. Sine amīcīs nōn laeta erō.” Tum Maria paene lacrimat, sed nōn lacrimat.

Carolus respondet, “Puellae semper lacrimant. Amīcōs nōn dēsīderō. Multās et novās terrās vīsītābō, et hoc est satis.”

Subitō aliquis clāmat. “Ecce! Ecce!” inquit. “Terra est! Est Britannia!” Omnēs parātī esse iubentur et mox Carolus et Maria in terrā novā stant. Quam laetī sunt omnēs!

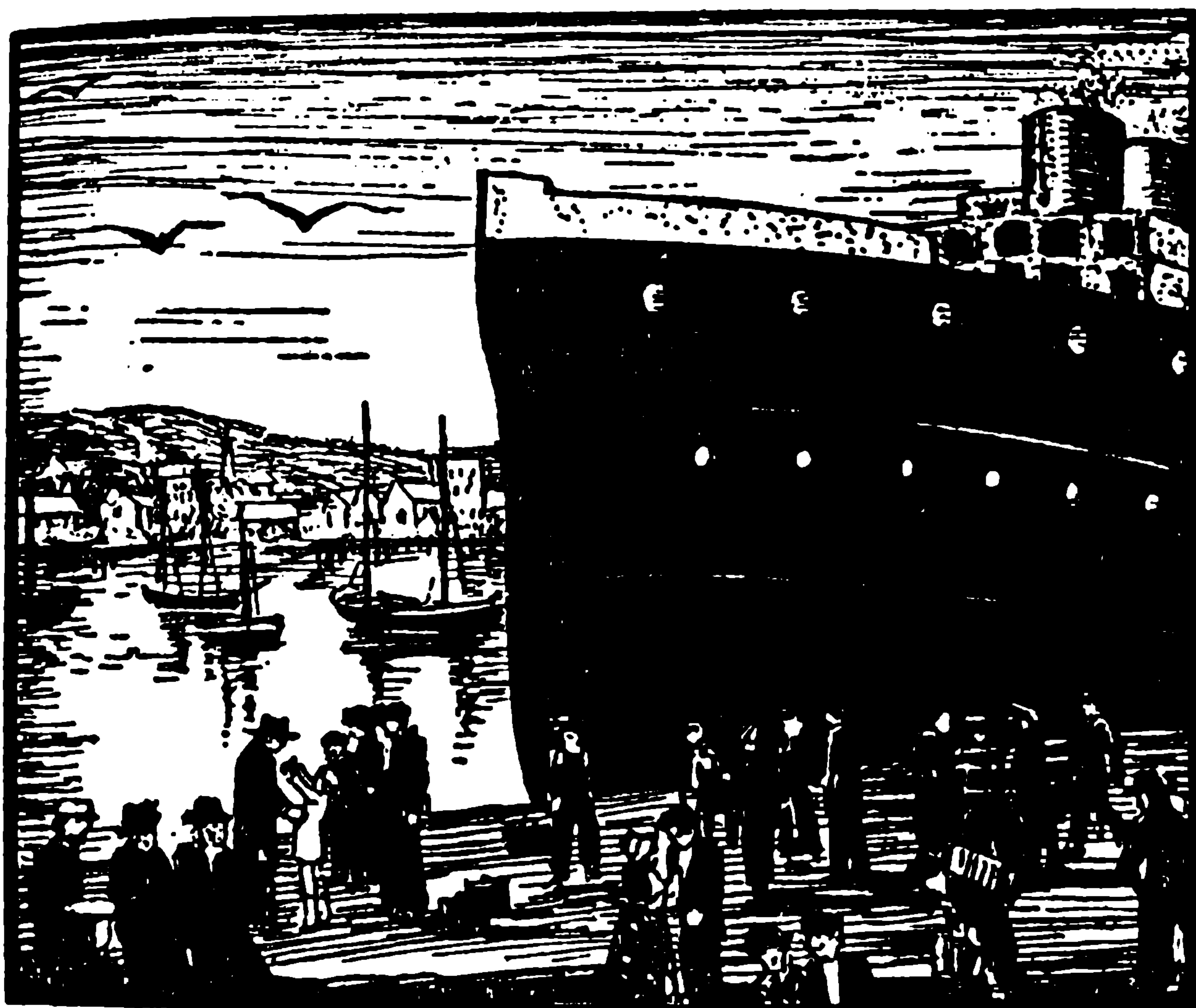
ANSWER IN ENGLISH

1. Ubi nunc sunt Carolus Mariaque?
2. Dē quibus rēbus puer puellaque legēbant?
3. Cūr erat Rōma valida?
4. Cūr erant Britannī irātī?
5. Cūr māter nōn est laeta?
6. Cūr Maria paene lacrimat?
7. Quid aliquis clāmat?

XX

Is quī in illō locō stat est avunculus puerī puellaeque. Est frāter Iūliae. Avunculus Iūliam et nautam et Carolum et Mariam diū exspectat. Undique circumspectat et nunc eōs videt. Avunculus omnēs salūtat. Mox omnēs ad domum avunculī eunt. Puer puellaque multa rogant et avunculus

multa nārrat. Tēctum avunculī parvum sed grātum vidētur. Inter tēctum et viam est hortus pulcher. Circum hortum est mūrus quī hortum tegit si aliquis eum vāstāre cupit. Flūmen parvum prope tēctum fluit.

Posterō diē omnēs ā tēctō avunculī eunt. Ruinās mūrī antiqūi vident. Ōlim Rōmānī ad hanc insulam vērunt quod sociōs novōs dēsiderābant. Hic erat mūrus antiquissimus Caesaris quī erat dux Rōmānōrum. Insulam oppugnāre et

occupāre cupiēbat. Armātī erant Britannī et, ubi hostēs, Rōmānōs, vidēbant, irātī erant. Itaque diū Rōmānī ad terram ab aquā venīre nōn audēbant. Diū in aquā manēbant. Subitō vir fortis, quī perīculum vidēbat, clāmābat. “Properāte, mīlitēs!” inquit. “Britannōs armātōs oppugnāte!” Ita mīlitēs iubēbat. Itaque mīlitēs ācritter pugnābant. Posteā Caesar mīlitēs probābat quod hoc audēbant. Rōmānī iacula et alia tēla iaciēbant et Britannōs superābant. Propter perīculum magnum huius bellī sociī ab Eurōpā vērunt et Caesarem iūvērunt. Populus Rōmānus multās aliās terrās occupāvit. Quamquam Caesar erat dux bonus, tamen multōs inimicōs Rōmae habēbat. Posteā hī eum necāvērunt.

Undique pater māterque circumspectant. Flūmina et aliās rēs Britanniae laudant. “Habetne nunc Britannia hostēs quī insulam occupāre et vāstāre cupiunt?” rogat Carolus.

“Minimē,” respondet avunculus, “sed posteā propter hostēs ā sociīs auxilium postulābant.”

Mox Carolus et Maria ā Britannīā aberunt. In aliā terrā, Germāniā, erunt.

ANSWER IN ENGLISH

1. Quis Americānōs salūtat?
2. Quāle est tēctum avunculī?
3. Ubi sunt hortus et mūrus et flūmen?
4. Quī mūrum antiquissimum fēcērunt?
5. Nārrā fābulam dē duce Rōmānō quī aliōs mīlitēs properāre et oppugnāre iubēbat.
6. Quid Carolus rogat?
7. Quid avunculus respondet?

XXI

Ubi est avunculus? Is abest. Domī in Britannīā manet. Itaque sine amicīs quattuor Americānī per Germāniam eunt. Ibi nullī amicī eōs salūtant, sed omnēs Germāniam probant quod populus est benignus et Americānīs nōn est inimicus. Quamquam agrī et silvae sunt grāta, et Americānī rūs laudant, oppida, quoque, sunt pulchra. Per terram Germānōrum flūmen Rhēnus fluit. Si Carolus undique circumspectat multōs agrōs prope flūmen videt. Ruīnās aedificī antīquī videt. Carolus fābulās dē Germāniā legit.

Ōlim Germānī erant barbarī quī cum Rōmānīs pugnābant. Trāns flūmen Gallī quī erant Germānīs inimicī habitābant. Illī barbarī agrōs Galliae saepe oppugnābant occupābantque et oppida eōrum dēlere cupiēbant, nam hostēs erant. Interdum Gallī ā Rōmānīs auxilium postulābant, nam sōlī cum barbarīs sine satis magnīs cōpiīs pugnāre nōn audēbant. Posteā Caesar barbarōs superāvit et multōs in vincula iēcit. Gallī Caesarem iuvērunt. Ubi Carolus hās rēs dē Caesare et barbarīs legit eum omnēs rēs dē bellō scīre putat.

In viā oppidī in quō Carolus nunc manet vir caecus saepe stat. Ōlim erat mīles Germānus. Nunc nōn est armātus. Celeriter nōn ambulat. Tardus et caecus est. Sine amicīs et pecūniā vīta eius nōn est semper grāta. Quamquam pecūniam nōn postulat, Carolus, tamen, eī pecūniam dat.

“Cūr es caecus?” rogat puer.

“Nocte ubi mīlitēs dormiēbant, castra nostra ab hostibus expugnābantur,” respondet vir. “Paene dēlēta sunt. Sine auxiliō prope ruīnās aedificī manēbāmus. Sociū periculum nostrum esse magnum nōn sciēbant. Diū auxilium sociōrum exspectābāmus.”

“Quis tē servāvit?” rogat Carolus.

“Socius meus quī aderat mē servāvit,” inquit vir, “et mē ab hostibus mōvit. Nōs nōn vidēbāmur quod erat nox. Quamquam oculī meī vulnerātī erant, tamen socius meus mē iuvābat et ab hostibus nōn captī sumus.”

Mīles caecus socium suum semper laudat.

ANSWER IN ENGLISH

1. Habentne Americānī multōs amīcōs in Germāniā?
2. Quālēs ōlim erant Germānī?
3. Quid ōlim facere cupiēbant?
4. Cūr Gallī ā Rōmānīs auxilium postulābant?
5. Cūr est hic vir caecus?
6. Quis hunc virum iuvābat?

XXII

Nunc post multōs diēs Carolus ūnum amīcum novum in Germāniā habet. Amīcus est servus quī tēctum medicī cūrat. Servus linguam Carolī intellegit nam ōlim in Americā habitāvit. Hodiē nōn labōrat, sed cum Carolō per silvam errat. Puerī duōs equōs nigrōs habent. Eī celeriter ad silvam currunt. Carolus equum suum incitat quod ire celeriter cupit. Via est lāta et facilis et mox puerī in silvā sunt. Nūllae bēstiae periculōsae hīc errant nam silva nōn est locus periculōsus. Bēstiae ferae, sed parvae per tōtam silvam errant. Servus nōmina omnium bēstiārum scit. Grātum est Carolō cum amīcō novō per silvam errāre. Ubi rūri est, laetus est.

Tōtum diem servus et Carolus in silvā manent. Cum est tempus domum ire, puerī aliā viā eunt. Servus locum quī ōlim erat domus barbarōrum mōnstrat. Ubi barbarī dormiēbant, oppidum antiquum expugnātum et dēlētum est. Multī barbarī vulnerātī et necātī sunt. Cēteri quī servātī sunt in vincula iacta sunt. Carolus hās fābulās laudat et servō aliās fābulās dē barbarīs quī ōlim in patriā suā habitābant nārrat.

Nunc equī nigrī sē nōn celeriter movent. Diēs longus fuit sed grātus. Servus ā Carolō ad Americam invītātur. Facile nōn erit ad Americam ire, nam servus magnam pecūniam nōn habet.

Nocte Carolus epistulam ad Cassium scribit. Haec dicit: "Mox Italiam vīsītābimus. Italia erit mihi omnium terrārum grātissima. Cēterās terrās laudō, sed Italiam amō. Amīcus meus novus est puer Germānus quem laudō. Nunc est tempus ad Italiam ire parāre. Valē, Cassī."

ANSWER IN ENGLISH

1. **Quis est amicus novus Caroli?**
2. **Ubi Carolus et servus errant?**
3. **Estne silva locus periculōsus?**
4. **Cūr?**
5. **Quid pueri vidēbant ubi domum veniēbant?**
6. **Cūr nōn erit facile servum ad Americam Ire?**
7. **Quem locum mox Americāni visitābunt?**

XXIII

Hodiē omnēs Americānī laetī sunt quod in Italiā sunt. Hīc mīles, amīcus patris, et poēta, amīcus magistrae, habitant. Hī duo virī Rōmae tēcta habent et paucōs diēs Americānī Rōmae manent. Tēctum mīlitis est magnum et ex māteriā factum. Tēctum multās rēs pulchrās habet. Pater mīlitis multōs servōs habet. Pater nōn est dominus dūrus. Omnēs servī, igitur, eum laudant. Nūllus servus perfidus inter servōs est. Cum dominus imperat, omnēs statim pārent.

Antīquīs temporibus Rōmānī multōs servōs habēbant. Ita mīles nārrat. Multās rēs faciēbant. Labor eōrum nōn erat semper facilis. Lignum portābant; agrōs curābant; cēnās parābant; paucī servī erant magistrī puerōrum puellārumque. Aliī erant servī quī in bellō captī sunt. Sī servī erant perfidī, interdum diū in vinculis tenēbantur. Servīs perfidīs vincula nōn erant grāta. Paucī necābantur. Tum cēterī servī maestī et timidī erant. Facile nōn erat servum bonum esse, sī dominus malus dūrusque erat. Interdum ā tēctō dominī servī mitēbantur. Saepe sē in fugam dabant. Tum sine auxiliō per tōtam terram errābant. Interdum cum bēstiīs ferīs pugnāre iubēbantur. Interdum servī ā ducibus incitābantur et postcā bellum erat. Animus servī bonī prō dominō suō pugnāre semper parātus erat. Sī dominus et servus in periculō erant, servus nōn sē, sed dominum servābat. Multī servī vītam dūram agēbant ubi dominī erant saevī.

“Servōs in Americā nōn habēmus,” inquit Maria.

“Ōlim servōs habēbātis,” respondet mīles. “Servī vestri erant Africānī et dominī saepe erant saevī.”

“Ita, sed ūnus vir, dux magnus, repertus est. Is servīs nōn erat inimīcus,” respondet Maria. “Bellum magnum, tamen,

inter populōs terrae nostrae erat. Hodiē omnēs sunt amīci. Incolae inter sē animō bonō sunt. Hoc bellum memoriā tenēre nōn cupiō.”

Nocte Maria omnēs rēs quās hodiē vīdit et audīvit in epistulā scrīpsit. Eam ad magistrā mīsit.

ANSWER IN ENGLISH

1. Quī amīci Americānōrum Rōmae habitant?
2. Quāle tēctum pater militis habet?
3. Quālis dominus est hic?
4. Nārrā dē vitā servōrum Rōmānōrum quī antiquīs temporibus Rōmae habitābant.
5. Habēbantne ōlim Americānī servōs?
6. Quid erat nōmen ducis quī erat amīcus servōrum?

XXIV

Tēctum poētae est casa parva, ex māteriā facta. Paucōs diēs Carolus et Maria hīc manēre cupiunt. Rōma est urbs pulcherrima. Urbs antīqua etiam pulchrior erat quam haec.

Carolus et Maria per viās Rōmae cum poētā errant et de amīcā, magistrā, dīcunt putantque.

In ūnō locō erant tēcta antīquōrum rēgum Rōmae. Interdum hī rēgēs erant dominī dūrī quibus populus, servī rēgis, pārēre nōn cupiēbat. Paucī virī erant perfidī et sī perfidī esse repertī sunt, posteā nōn liberī erant. Diū in vinculis manēbant et posteā necātī sunt. Etiam nunc Rōma rēgem habet. Hic rēx magnum tēctum et mīlitēs quoque habet. Vīta rēgis

nōn est semper facilis, nam rēx nōn est homō liber. Labor eius quoque nōn est facilis. Servus populī Rōmānī est. Servī numquam hominēs liberī sunt. Hic rēx in populum Rōmānum animō bonō est. Dūrus et saevus nōn est. Populō Rōmānō magnā cum cūrā imperat. Populus, igitur, rēgem laudat.

Interdum prope flūmen Tiberim, quod per urbem fluit, hī trēs amīcī errant. Poēta fābulās nārrat: “Ōlim trāns flūmen hostēs Rōmānōrum quibuscum Rōmānī saepe in bellīs pugnābant habitābant. Posteā Rōmānī eōs superāvērunt. Fugam eōrum memoriā tenēre semper est grātum.” Dē ānscribis quoque, quī militēs convocābant et Rōmam servābant, poēta nārrat. Semper Rōmānī hōs ānsērēs laudant. Nunc poēta et eius amīcī prope Tiberim stant. Ā tergō clāmōr audītur.

“Aliquis clāmat,” inquit Carolus. Omnēs undique circumspectant.

“Rēx est! Rēx venit!” clāmat poēta. Undique hominēs properant. Carolus et poēta sine morā currunt, sed Maria sōla manet.

“Heu!” inquit puella. “Sōla sum et timida. Ubi sunt poēta et Carolus? Parva sum et rēgem nōn facile vidēbō.”

Equī rēgis sunt pulcherrimī. Militēs prope rēgem ambulant. Gladiōs portant. Ā dextrā et ā sinistrā rēgis sunt militēs. Ā tergō multī militēs veniunt. Parātī sunt tēla conicere sī perīculum est. Clāmōrēs hominum sunt magnī. Puella parva lacrimat et frātrem vocat.

Carolus statim audit et mox manum sorōris tenet. Ubi Maria esse tūta reperta est, nōn lacrimat. In altō locō trēs stant et rēgem vident.

“In patriā vestrā nūllus rēx est, et populus sibi imperat. Estne hoc cōnsilium bonum?” rogat poēta.

“Ita,” respondet Carolus. “Ubi populus sibi imperat, laetior est.”

ANSWER IN ENGLISH

1. Cūr Maria lacrimat?

XXV

Paucis ante diebus Carolus et Maria regem viderunt. Mox iterum laeti erunt quod naviculam poetae videre poterunt. Haec est in flumine parvo sed non est prope Romam. Itaque hanc urbem relinquere necesse est. Post tempus longum Americani flumen parvum vident. Prope ripam fluminis est navicula, parva sed non angusta. Magna navis non est. Pauci uno tempore in navicula sedere possunt. Sine mora omnes viam relinquunt et ad ripam properant.

Vesper est. Undique sunt res pulchrae. Ibi anseres natant et clamores eorum audiri possunt. Alio in loco sunt nave. In medio flumine sunt saxa in quibus pauci pueri sedent. Eisdem diu nataverunt et nunc corpora eorum sunt defessa. Homo qui in ripa stat est pater unius pueri. Omnes pueros convocat. Post tergum praemium habet. Quis hoc accipiet?

Quamquam mater est timida, cum poeta, tamen, ita. Carolus prope poetam manet et Maria ante fratrem sedet. Pater materque in loco tuto sedent. Navicula quae vinculis tenebatur nunc est libera. Ripam relinquit et mox est in medio flumine. Clamores hominum qui animalia convocant audiuntur. In summo colle homo casam aedificat. Nunc domum ita.

Poeta fabulas de Roma narrat. De Horatio, duce forti, qui etiam solus hostes oppugnabat, narrat. Is hostes superavit. Postea in Tiberim se iecit et ad ripam tuto natavit. Itaque urbs erat libera. Pueri Romani bene natare poterant et corpora valida habebant.

Subito undique sunt saxa. Via, quae inter saxa est, angusta et periculosa est. Poeta omnia de naviculis fluminibusque intellegit. Mater, tamen, periculum timet et in ripa esse cupit. Nunc inter saxa navicula non tam celeriter se movet.

“Heu! Heu!” exclāmat māter. “Mox aut vulnerābimur aut necābimur, quod nōn omnēs natāmus.”

“Minimē,” inquit pater, “tūtī erimus. Saepe haec nāvicula per haec saxa tūta vēnit.”

Post tempus longum omnēs iterum ad rīpam veniunt. Poēta in terram vincula quibus nāvicula tenētur conicit. Laetissima est māter quod iterum libera periculō est.

Prope nāviculam est casa parva poētae. Hīc multās rēs poēta scrībit. Tōtam noctem omnēs in casā manent. Diū hanc noctem memoriā tenēbunt.

Paucīs diēbus necesse erit Rōmam relinquere. Maestī Americānī Rōmam et poētā et mīlitem relinquent.

ANSWER IN ENGLISH

1. Cūr necesse est Rōmam relinquere?
2. Quālis est poētae nāvicula?
3. Quid vesperī in flūmine poēta et eius amīcī vident?
4. Ubi in nāviculā sedent?
5. Quis erat Horātius et quid faciēbat?
6. Cūr subitō māter timet?
7. Estne periculum inter saxa? Cūr?
8. Quō tempore iterum est māter laeta?

XXVI

Prīma lūx est. Nōn iam est nox, sed lūx nōn est clāra. Avēs nōn iam quiētem capiunt. Omnēs excitantur. Iam arborēs ubi per tōtam noctem dormiēbant relinquunt. Nōn iam avēs silent. Undique audīrī possunt. Ad agrōs properant. Ibi est cōpia frūmentī et avēs cibum dēsiderant. Primā lūce collēs Rōmae sunt obscurī. Nunc Carolus et Maria et pater et māter in summō colle Rōmae stant. Undique circumspectant. Urbs semper nātūrā pulchra nunc etiam pulchrior est. Flūmen nōn longē abest. Ibi paucae nāvēs nāviculaeque vidērī possunt. Caelum nunc clārius vidētur. Ibi nūllae nūbēs sunt et diēs erit pulcher. Diū Americānī silent ubi urbem spectant. Maestī sunt quod hōra appropinquat ubi necesse est Rōmam relinquere. Ubi antīquās ruīnās vident, dē temporibus antīquīs putant: ōlim Rōmānī antīquī in illō flūmine natābant et corpora valida habēbant. In illō locō rēgēs tēcta sua aedificābant. Ibi mīlitēs Rōmānī bellum parābant.

“Ubi est urbs tam pulchra quam Rōma?” rogat Iūlia.
“Nūlla pulchrior est in tōtā Eurōpā.”

Subitō vir huic locō appropinquat. Quis est? Poēta amīcōs suōs salūtat. Iam lūx est clārīor et urbs clārē vidētur. Omnēs in saxō sedent. Colloquium nōn est longum quod paene est tempus Rōmānī relinquere. Mox poēta cum suīs amīcīs viā angustā dē summō colle properat. Prope rīpam Tiberis omnēs “Valēte” inquiunt. Posteā poēta sōlus domum it.

Nunc Americānī ab urbe properant. “Nūlla urbs erit grātīor aut pulchrior quam Rōma,” inquit Maria. “Alia exempla urbium antīquārum vidēre cupiō.”

Aedificia urbis nōn iam vidērī possunt. Collēs urbis parvī videntur. Ā sinistrā et ā dextrā sunt agrī et silvae.

“Omnium terrārum,” inquit Iūlia, “Italia est mihi grātissima.”

ANSWER IN ENGLISH

1. Quō tempore nauta et Iūlia et Carolus et Maria in summō colle stant?
2. Cūr hīc sunt?
3. Quid dē Rōmā antīquā putant?
4. Quis appropinquat?
5. Ubi omnēs “Valēte” dicunt?

XXVII

Carolus et Maria in Hispāniā sunt. Ibi nullōs amīcōs habent neque linguam Hispāniae intellegunt. Multa et nōta loca huius terrae tamen vidēre cupiunt. Iam laetitiam magnam sentiunt quod terra est tam pulchra. Ubīque in arboribus sunt avēs. Caelum est semper clārum. Multa oppida parva inter collēs cēlantur. In hīs oppidīs Americānī manēre cupiunt quod ibi quiētem capere possunt. In oppidīs magnīs hominēs semper properant. Semper excitātī sunt.

Ōlim Hispānia rēgēs habēbat. Interdum rēgēs in urbe nōn manēbant, sed rūrī habitābant. Saepe tēctum quod rūrī erat magnum erat. Circum tēctum erat mūrus altus. Hodiē Carolus et eius pater in viā prope mūrum ambulant. Portae sunt apertae, per quās pater fīliusque hortum et tēctum inter arborēs vident.

“Antīquīs temporibus,” inquit pater, “mīlitēs circum iānuam stābant.”

“Cūr hoc fēcērunt?” rogat Carolus.

“Sic eī rēgēs ā perīculō rapiēbant,” respondet pater. “Saepe rēgēs inimīcōs quī eōs etiam necāre audēbant habēbant. Saepe pictūrās in quibus erant pīla quae paucī ex mīlitibus portābant vīdī. Galeās et gladiōs quoque portābant. Haec erant arma splendida. Signa in quibus erant figūrae avium aut animālium portābantur. Tū exempla bona hōrum signōrum antīquōrum Rōmae vīdistī. Mīlitēs Rōmānī quoque signa in proeliīs portābant. Sic in mediō proeliō mīlitēs loca sua nōscēbant.”

Nox iam appropinquat et lūx diēi post collēs cēlātur. Ex summō colle nauta et fīlius eius nūbēs spectant. Omnēs rēs nātūrā silent, quod tempus paene est hominēs animāliaque

dormire. Hispānia est terra grāta. Collēs sunt pulchrī. Pópulus Hispānus est amīcus. Cibus est bonus. Ubīque laetitiae incolārum vidētur. Quamquam Hispānia est terra bona et nōta, Carolus et Maria laetitiam nunc sentiunt quod crās domum ibunt. Primā lūce Hispāniam relinquent.

ANSWER IN ENGLISH

1. Cūr Americānī Hispāniam laudant?
2. Cūr Carolus et pater dē rēgibus colloquium habent?
3. Nārrā dē signis militum.

XXVIII

Prīmā lūce Carolus excitātus est. Clāmōrēs nautārum qui multās rēs parābant Carolum excitābant. Puer nōn iam dormīre poterat. Ē fenestrā spectābat. Ibi portum magnum Americae vidēbat. Laetitiam novam sentiēbat quod iterum gentem suam vidēbat. Aedificia urbis nōn iam cēlābantur et Carolō splendida nunc vidēbantur. Etiam figurāe hominum in terrā vidēbantur. Puer nautās spectāre cōstituit. Itaque sine morā mātrem patremque relīquit et ad locum in quō nautae labōrābant properāvit. Ubīque multa portābantur. Ūnus ex nautīs, quī aliīs imperābat et īsignī splendidō ducis ōrnābātur, Carolum nōvit quod pater puerī erat nōtus eī. Ubi nauta puerum vīdit, “Hūc venī!” inquit. “Esne laetus quod Americae appropinquāmus?” rogāvit.

“Ita,” respondit puer. “Diū ab Americā āfuī et omnium terrārum America est mihi grātissima et cārissima. Gēns bona et magna est, et per omnēs terrās fāma eius est magna. Cīvis Americānus sum et gentem meam amō.”

“Cīvis Americānus nōn sum,” inquit nauta. “Britannus sum sed patriam tuam amō. Ōlim Britannī erant hostēs Americae et inter hās duās gentēs erat bellum longum. Sed hoc memoriā tenēre nōn bonum est.”

“Hoc sciō,” respondit Carolus. “Multī et fortēs mīlitēs multīs in proeliīs pugnābant et Britannī et Americānī. Pater mihi fābulās dē duce Americānō maximō nārrāvit. Hieme ubi mīlitēs perterritī erant et dēfessī quoque et hostēs multās rēs rapiēbant, hic dux mīlitēs parvīs nāvigiīs trāns flūmen portāvit. Illīs temporibus ducēs nōn erant ignāvī. Sic semper magnās rēs faciēbant et sic nōtī omnibus erant.”

Nunc nāvis magna in portū stābat. Prīmum eī qui in sum-

mā nāvī stābant amīcōs quī in terrā exspectābant salūtāvērunt. Signum dabātur. Deinde dē nāvī ad terram iērunt. Ubi per portās ambulāverant, tandem cum amīcīs omnēs laetē stābant.

ANSWER IN ENGLISH

1. Quid Carolum excitābat?
2. Cūr Carolus laetitiam novam sentiēbat?
3. Quōcum Carolus colloquium habēbat?
4. Quid erat nōmen huius bellī?
5. Quis erat dux Americānus quī hieme militēs trāns flūmen nāvigijs parvis dūcēbat?

XXIX

Herī māne primum pater, “Hūc venīte,” inquit, “Carole et Maria. Mox necesse erit mē et mātrem iter facere. Paucōs diēs aberimus. Cupitisne vōs cum finitimō nostrō manēre?”

Carolus erat laetus quod filius finitimī miles est. Hic miles patrem mātremque nunc vīsītābat. Deinde, ubi omnēs rēs cōstitūtāe et parātāe erant, omnēs domum relīquērunt.

Filius finitimī in castrīs cum aliīs militibus habitat. Hic habitat pars exercitūs Americānī. Exercitus semper parātus est sī bellum ab aliīs gentibus parātur. Facile nōn semper est sed dūrum in hīs castrīs labōrāre. Carolus fābulās filī finitimī laetē audit. Haec miles nārrat. Ante portās castrōrum duo vigilēs stant. E castrīs prōspectant et sī perīculum vident militēs monent. Saepe hōrae vigilibus longae videntur. Castra sunt magna. Ubīque sunt militēs. In hāc parte sunt tabernācula et tēcta militum et ducum. In aliā parte sunt agrī magnī quō in locō virī militēs esse parant. Aliī moenia aedificant, aliī vāllum parant. Ubīque sunt nūntiī, servī ducum, quī epistulās portant. In proeliō militēs agmen longum faciunt et ad moenia hostium iter faciunt et impctum magnum faciunt. Hostēs aut sē post vāllum cēlant quod perterritī sunt aut agmen nostrum ā tergō oppugnant. Facile nōn semper est militem in exercitū esse. Per noctēs et diēs longōs labōrant. Saepe finis diēi est eis grātus. Si militēs ā duce insignī splendidō ōrnantur, laetē labōrant. Ignāvī nōn sunt. Prope castra nostra est aqua. In parvō portū sunt pauca nāvigia. Hūc post hōrās longās diēi militēs veniunt et quiētem capiunt.

Post paucōs diēs Carolus domī est. Nocte ubi dormit, militēs videt. Ante vāllum est vigil Gallicus quī undique

prōspectat. Vigil hostēs videt et audit. Quamquam nox est, insignia hostium vidēri possunt, nam lūna est clāra. Primum vigil mīlitēs et cīvēs suōs excitat. Deinde eī ad moenia currunt. Proelium est dūrum, sed tandem Gallicī castra sua servant.

Posterō diē Carolus et Cassius in hortō sunt mīlitēs.

ANSWER IN ENGLISH

1. Cūr herī erat Carolus laetus?
2. Cūr filius finitimī nōn domī habitat?
3. Nārrā dē castris in quibus is habitat.
4. Ubi Carolus vigilem Gallicum videt?

XXX

Longē ā scholā est mōns parvus. Quamquam iter est longum et necesse est in carrīs ire, hodiē tōtum diem ibi discipulī cum magistrā manent. Mōns est locus grātus et diēs est idōneus ad iter. Quamquam mōns nōn est altus, ē summō monte oppidum vidētis, sī caelum est clārum et nūllae nūbēs sunt in caelō. Prope montem est flūmen parvum in quō discipulī natant et paucae nāviculae videntur. Ā dextrā et trāns flūmen oppidum vidētis. In ulteriōre rīpā et inter oppidum et flūmen sunt agrī et collēs parvī.

Diū magistra et discipulī errant. Pars eōrum dēfessa est quod diū in flūmine natat. Itaque paucī in saxō magnō sedent. “Hic est locus ad cēnam idōneus,” inquit magistra. “Cupitisne hīc cēnam ēsse?” Omnēs ita cupiunt. Post cēnam discipulī fābulam dēsīderant. Prīmō magistra silet. Deinde haec nārrat:

“Undique circumspectāte, discipulī; prope hunc montem est flūmen quod Tiberis appellātur. In ulteriōre rīpā sunt agrī Etrūscōrum, hostēs Rōmānōrum, quī in illō locō moenia habent. Impetum in Rōmānōs facere cupiunt. Vigilēs quī ē vāllō prōspectant prope portās castrōrum stant. Etrūscī quoque sunt. Ubīque nūntiī currunt.”

“Ecce! Ecce!” clāmant puerī; “Rōmānī sumus. Agmen longum hostium, quī ad urbem nostram iter faciunt, paene vidēmus.”

“Silēte,” inquit magistra, “et audīte. Illīs temporibus Rōma nōn erat magna sed moenia bona habēbat. Rōma cīvēs et mīlitēs magnae virtūtis habēbat. Exercitus erat magnae virtūtis. Etrūscī quoque erant fortēs. Rōmam occupāre cupiēbant. Ūnus collis, Iāniculum appellātus, ab Etrūscīs occu-

pātus erat. Cīvēs perterritī erant. Ab Etrūscīs superābantur. Deōs auxilium rogābant. Ipsum patrem deōrum auxilium rogābant. Illīs temporibus deī ipsī in bellō cum virīs pugnābant. Ita Rōmānī putābant. Etrūscī domum magnam praedam portāre parātī erant, sed postea, ubi Etrūscī superātī sunt, Rōmānī deōs sē iūvisse sciēbant.”

“Hōs Etrūscōs barbarōs nōn probō,” inquit ūnus puer parvus.

“Barbarī nōn erant,” respondet magistra. “Aedificia pulchra habēbant. Pulchrae erant pictūrae eōrum. Rēgēs et exercitum habēbant. Deī Etrūscōrum erant multī et Etrūscī cōnsilia deōrum semper sciēbant.”

Vesper est. Tempus domum ire est. Hic est finis fābulae.

ANSWER IN ENGLISH

1. Ubi sunt discipulī in hāc fābulā?
2. Cūr est fābula magistrae discipulīs tam grāta?
3. Quālēs finitimī erant Etrūscī? (Omnia nārrā.)

XXXI

Aestāte Cassius domī est et cum patre in agrīs labōrat. Domō nōn saepe abest quod in agrīs multās rēs facere necesse est. Sī puer abest, pater sōlus labōrat. Aestāte, igitur, Cassius amīcōs nōn saepe videt. Herī pater hoc dīxit: “Tū, mī filī, bene labōrāvistī et praemium tibi dabō. Per tōtum diem nōn necesse est labōrāre. Sī ita cupis, ad oppidum ī.”

Hoc cōnsilium erat grātum puerō. Postea eōdem diē Cassius oppidō appropinquāvit. Deinde in aedificium magnum vēnit. Ibi virī et fēminae pictūrās spectāvērunt. Ante Cassium in pictūrīs erant mīlitēs quī multās rēs faciēbant. Imperātor, Iūlius appellātus, erat vir magnae virtūtis. Multōs mīlitēs dūcēbat. Ante imperātōrem erat legiō magna quae tria mīlia mīlitum habēbat. Mīlitēs arma et signum portābant et hostēs vincere parātī erant. Dux imperābat et legiō in duās partēs dīvīsa est. Alia ad dextram iter faciēbat, alia ad sinistram.

Trāns flūmen aliī mīlitēs castra sub monte ulteriōre, locō idōneō, pōnēbant. Imperātor illius legiōnis nōn erat idem. Ille imperātor erat hostis. Prīmus imperātor ipse mīlitēs dē perīculō monēbat. Deinde legiōnem ad hostēs dūxit. Proelium erat dūrum et inīquum quod magna erat legio prīmī imperātōris. Undique erat nix alta quod erat hiems. Per nivem altam iter facere nōn est facile. Hostēs legiōnem parvam habēbant. Ex duōbus mīlibus mīlitum circiter mille mīlitēs necātī sunt. Magna erat praeda. Reliquī hostēs, quī nōn vulnerātī sunt, per silvās collēsque properābant. Fuga eōrum erat grāta legiōnī magnae. In proeliō hostēs victī sunt. Post proelium imperātor magnae legiōnis, “Ō mīlitēs,” inquit, “auxiliō ipsōrum deōrum et virtūte vestrā vicimus. Eādē virtūte gentem nostram per omnēs terrās nōtam faciēmus.

Haec et aliās rēs imperātor dīxit et mīlitēs laetitiam sēnsērunt.

Diū Cassius spectābat. Iterum eāsdem pictūrās vīdit. Subitō erant nūllae pictūrae, et ubīque in aedificiō lūx erat clāra. Puer undique circumspectābat et ecce! nēmō vidēbātur, nam sōlus erat Cassius. Paene timidus erat. Ex aedificiō cucurrit. Iter puerī erat longum sed pater eum in viā exspectābat.

ANSWER IN ENGLISH

1. Quem ad locum hodiē Cassius it? Cūr?
2. Quālis imperātor est Iūlius?
3. Cūr erat proclium dūrum inīquumque?
4. Quī superātī sunt?
5. Cūr postea Cassius paene timidus erat?

XXXII

Carolus et Cassius erunt milites ubi erunt viri. Sic desiderant. Itaque fabulas magistrae de bellis antiquis laete audiunt. Hodie quod nix est alta et dies non est gratus, in schola discipuli manent. Magistra haec legit. Legio Romana interdum circiter tria milia militum habebat. Exercitus multos duces habebat. Alii erant legati, alii erant centuriones. Imperator omni exercitu imperabat. Centuriones centum milites ducebant. Totus exercitus acriter pugnabat ubi periculum erat grave. Si imperator hostes vincebat, interdum coronam a civitate excipiebat. Haec erat praemium. Sic Romani imperatores bonos laudabant.

Omnes discipuli has fabulas laudant. Aestate ei in silva sunt et milites sunt. In duas partes divisi sunt. Una pars agmen facit et ad flumen procedit. Sub colle quidam ex discipulis castra ponunt. Locus non est iniquus. Reliqui multas res faciunt. Alii sunt nuntii, alii sunt vigilantes. Alia pars discipulorum est exercitus hostium. Signum datur et hostes appropinquant. Tela iaciunt et nuntios in omnes partes mittunt. Carolus et eius comites vallum celeriter aedificant quod impetus hostium timent. Post hoc vallum se celant. Tela hostium a comitibus Caroli excipiuntur et iterum eadem ad hostes mittuntur. Proelium graviter pugnatur. Legati centurionesque bene ducunt. Tandem fuga hostium est grata Caroli et eius comitibus. Nemo interficitur. Subito signum auditur. Magistra vocat. Discipuli respondent. Finis proeli est.

ANSWER IN ENGLISH

1. Quot militēs legiō Rōmānā habēbat?
2. Quis omnī exercituī imperābat?
3. Quī erant centuriōnēs?
4. Cūr posterō diē discipulī in duās partēs dīvisī sunt?
5. Quī vicērunt?

XXXIII

Paucis ante diebus Iulia epistulam accepit. Amica Iuliae quae in urbe habitat eam videre maximè vult. Itaque mater Caroli et Mariae ad tectum amicae invitatur. Laeta est quod diu amicam non vidit. Quamquam via est longa et paucos dies aberit, iter facere constituit.

Tandem omnia sunt parata et Iulia a casa discedit et ad urbem procedit. Nunc nemo est in casa. Omnes absunt. Pater in navigio est. Per noctes Carolus cum Cassio, Maria cum Helenam manet. Itaque nocte nemo domi est. "Eruntne omnia tuta?" rogat Maria. "Ita," respondet mater, "quod Claudius saepe huc ex oppido veniet et casam defendet. Non est necesse timere." Deinde ianuam casae claudit.

In urbe amica Iuliam salutatur. Laetae sunt hae amicae ubi de temporibus quibus erant puellae colloquium habent. Amica urbem suam laudat et multa loca Iuliae monstrare vult. In uno aedificio sunt tela et res antiquae belli. Iulia haec laudat et de filio suo putat. Tela quibus legati et centuriones, qui centum milites ducabant, se et civitatem defendebant, Iulia laudat. Coronam, quam dux fortis accepit, videt. Diu inter res antiquas Iulia et amica manent. Deinde iterum per vias urbis ire volunt. Iulia dona ad filium filiamque ferre vult. Dona erunt grata. Quod Carolus et comites eius bellum saepe in hortis gerunt, Iulia hastas et quaedam alia tela fert. His telis enim pueri se ab hostibus defendunt. Hastae sunt longae et graves, sed militem bene defendunt. Difficile est has iacere. Difficile est has excipere et iterum ad hostes mittere. De his omnibus Iulia putat et laeta est.

Tandem "Valete" Iulia et amica eius dicunt, et Iulia domum procedit. Magnam cum laetitia puer puellaque matrem

in oppidō accipiunt. Ubi omnēs casae appropinquant, Maria, “Aliquis ante iānuam nostram stat!” inquit. Omnēs ad casam currunt.

“Claudius sum,” inquit vir; “casam tuam, Iūlia, dēfendō. Herī nocte in viā ambulābam. Subitō lūcem in casā vidī et aliquem ibi esse scīvī. Quod latrōnēs timēbam, fīnitimōs ce-
riter vocāvī. Ego et paucī fīnitimī latrōnēs ē casā expulimus. Quīdam ē latrōnibus vulnerātī sed nōn interfectī sunt. Posteā paucī captī sunt. Per reliquam noctem hīc mānsimus, quod iānuā claudī nōn potest. Heu! Paucae rēs ē casā portātae sunt.”

Iūlia Claudiō grātiās agit ubi ille ā casā discēdit. Pecūnia quae erat in mēnsā reperīrī nōn potest. Latrōnēs hanc habent, sed parva est et māter nōn est maesta. Iterum omnēs sunt laetī quod nunc omnēs domī sunt.

ANSWER IN ENGLISH

1. Quod iter Iūlia in hāc fābulā facit?
2. Quis casam Iūliae dēfendit?
3. Quāle aedificium Iūlia et amīca vīsitant?
4. Quālia dōna Iūlia domum fert?
5. Cūr Claudius ante iānuam casae stat?
6. Quid latrōnēs rapiunt?

XXXIV

Heri vir ad casam nautae venit. Ubi sonitus pedum eius auditus est, Maria ad ianuam cucurrit quod finitimum expectabat. Ibi avunculus qui in Britannia habitat stabat. Nemo eum expectabat quod nullam epistolam miserat. Omnēs, tamen, erant laeti. Trans mare in magna urbe in qua sunt multa pericula avunculus habitat. Avunculus, vir fortis, urbem defendit. Multi latrones enim huc veniunt. Tum est nulla pax et cives se defendere et urbem munire necesse est. Cives latrones expellere maxime volunt. Hoc saepe difficile est et cives soli hoc facere non possunt. Auxilium habere volunt. Avunculus et comites eius hoc auxilium ferunt. Interdum proelia cum latronibus geruntur. Sic enim necesse est pacem facere. Tela avunculi sunt bona quamquam hastae graves atque gladii non sunt. Latrones quoque tela habent. Si latrones se capi putant, cives interdum interficiunt. Nocte ubi cives somno se dant, latrones per vias celeriter ambulant. Tecta non semper munita sunt. Fenestrae sunt apertae. Quod cives sonitum pedum latronum non semper audiunt, nemo latrones, qui multas res in tectis portant, videt. Latrones igitur discunt. Mane postero die avunculus et comites eius vocantur et diu per vias errant. Si latrones capiuntur, hi viri mali diu in vinculis tenentur aut interficiuntur.

Nunc Maria quae in gramine sub umbra arboris et ante pedes avunculi iacet fabulas tantorum periculorum audit. "Non tanta pericula sunt, ut putō, in nostris urbibus," inquit puella. Avunculus "Maiora pericula," respondet, "in urbibus vestris quam trans mare reperiuntur. In urbe mea pauci cives a latronibus interficiuntur."

ANSWER IN ENGLISH

1. Quis heri ad casam nautae vēnit?
2. Cūr Iūlia eum nōn exspectābat?
3. Quid is facit ubi domi est?
4. Cūr necesse est tēla bona habēre?
5. Quid Maria dē urbibus Americae putat?

XXXV

Fuistisne umquam Rōmae? Scītisne multās rēs dē rē pūb-
licā Rōmānā? Pauca dē hīs omnibus Maria in scholā discit.
Nunc in grāmine iacet. Umbra arboris est grāta quod est
aestās. Ex librō haec legit:

Prīmō rēgēs Rōmam regēbant. Posteā Rōma duōs cōsulēs habēbat.
Eī rem pūblicam regēbant. Cōsul erat prīmus magistrātus Rōmae et
multa officia habēbat. Cōsulēs haec officia numquam neglegēbant nisi
perfidī erant. Multī cōsulēs erant virī magnae virtūtis. Bella cum hosti-
bus terrā marīque gerēbant. Aliī pācem petēbant. Hīs temporibus Rōmae
sonitus armōrum atque pedum mīlitum nōn audiēbātur. Fēlix erat rēs
pūblica, ut saepe dīcitur, cuius cōsul pācem petēbat. Sī umquam rēs
pūblica ab hostibus in bellō premēbātur, cōsulēs erant imperātōrēs exerci-
tūs et summum imperium habēbant.

Alius magistrātus rei pūblīcae Rōmānae erat quaestor. Nōn erat prīmus
magistrātus et eius officia nōn erant tanta. Ūnum ex officiīs quaestōris erat
pecūniās pūblicās servāre.

Ōlim, ubi urbs ā cīvibus malīs premēbātur, cōsul urbem vigilibus atque
mīlitibus mūnīvit. Illō tempore neque somnus cīvium bonōrum neque
vītae magistrātuum erant tūtae. Sub umbrā noctis paucī quī cum necāre
volēbant ad tēctum cōsulis prōcēdēbant. Cōsul sē atque urbem dīligen-
ter dēfendit. Fēlix erat Rōma quae ā tantō perīculō ā cōsule servāta est.

Maria linguam Latīnam discere cupit quod haec est lingua
huius gentis maximae. “Ipsa quae cōsul dīxit legere po-
terō,” inquit puella. “Cōsulem quī tantum perīculum ex
urbe expulit semper memoriā tenēbō.”

ANSWER IN ENGLISH

1. In quō locō Maria nunc librum suum legit?
2. Quae officia cōsul habēbat?
3. Quid erat ūnum officium quaestōris?
4. Nārrā dē ūnō cōsule quī urbem ā perīculō servāvit?

XXXVI

Quamquam finis diēi est, discipulī statim domum nōn eunt. Altera pars discipulōrum est exercitus quī salūtem cīvitātis dēfendit. Altera pars est exercitus latrōnum quī in silvā habitant et urbem saepe oppugnant. Numerus utriusque exercitūs est parvus, sed discipulī numerum esse magnum putant. Nunc septem mīlitēs ad silvam properant. In silvā septem

aliī discipulī (latrōnēs) mīlitēs expectant. In silvā est castellum latrōnum. Intrā castellum latrōnēs latent. Cōnsul ipse, primus magistrātus cīvitātis, mīlitēs dūcit. Bonus est et officium numquam negligit. Salūtem rei pūblicae dēfendit. Cīvēs bene regit. Semper pācem petit, sed sī hostēs umquam eōs premunt, cōnsul hostēs ā finibus suis repellit. Summum imperium habet. Fēlicēs sunt mīlitēs cuius imperātor est cōnsul. Ubi mīlitēs castellō appropinquant cōnsul explorātōrem

mittit. Necessesse est explorātōrem cōnsilia latrōnum cognōscere. Hoc, autem, est difficile. Quaestor est vir magnae virtūtis. Cōsul eum mittit.

Inter mīlitēs et castellum latrōnum est parvum flūmen. Nisi pōns ā latrōnibus dēfendētur, mox mīlitēs trāns pontem sub colle erunt. Diū signum explorātōris expectant. Post arborem prope castellum quaestor stat. Cōnsilia latrōnum audit. Subitō mīlitēs aliquid albī vident. Hoc est signum. Trāns pontem cōsul mīlitēs dūcit. Ē castellō tēla iaciuntur, sed alia tēla ā mīlitibus mittuntur. Mox imperātor latrōnum ē castellō properat. Mīlitēs repellere nōn potest quod comitēs ignāvī sunt. Pācem petit. Imperātōrēs inter sē dīcunt. Alter imperat, alter pāret. Latrōnēs capiuntur et diū in vinculis manent. Multōs annōs per tōtam terram est pāx. Rēs pūblica tandem libera est.

Subitō sonitus audītur. Quid est? Hoc est signum ā magistrā datum. Nōn est signum ad oppugnandum. Tempus est domum ire. Utraque pars discipulōrum signō pāret. Uterque imperātor hoc dīcit: “Hic est fīnis bellī. Crās iterum mīlitēs atque latrōnēs erimus.”

ANSWER IN ENGLISH

1. Quī sunt latrōnēs?
2. Quālis exercitus est altera pars discipulōrum?
3. Quis mīlitēs dūcit?
4. Quālis vir est dux?
5. Cūr cōsul explorātōrem mittit? Quis est?
6. Quō tempore imperātor mīlitēs trāns pontem dūcit?
7. Quis primum pācem petit? Cūr?

XXXVII

Paucis ante diebus vir ad casam nautae pervenit. Ubi Iulia eum non esse validum, sed defessum aegrumque cognovit, virum in casam invitavit. Diu vir maestus silēbat. Maria ei cibum atque aquam dedit. Post quietem longam vir fabulam de vita sua narravit:

“Quamquam nunc exsul sum, olim, tamen, laetus in patria mea habitabam. Semper paratus eram salutem patriae atque regem defendere. Septem annos in exercitu regis eram explorator. Explorator ante exercitum it et vias cognoscit. Per exploratores imperator locum hostium cognoscit. Nihil timebam, non etiam hostes fortissimos. Quidam ex civibus, autem, erant inimici regis. ‘Liberi esse cupimus,’ inquit. ‘Sine rege regemus. Si sapiens eris nobiscum venies et copias regis repellemus. Exercitus noster victoriam habebit. Hoc modo liberi esse poterimus. Victoria nostra per omnes terras erit nota.’

“Intra moenia urbis voces inimicorum iratorum audiri poterant. Tandem proelium parvum gestum est. Multa tela iecimus. At copiae nostrae non erant satis magnae et legio regis magna vi finem belli celeriter fecit. Postea rex iratus omnes inimicos convocavit et sic dixit: ‘Inimicos meos in eadem patria mecum manere non sinam. Cum bonis civibus eos habitare non sinam. Rex sapiens sum. Statim exsul es eritis. Salus patriae meae est cara mihi.’ ”

“Quo modo huc pervenisti?” rogavit Maria.

“Me in fugam dedi et multos dies intra castellum antiquum prope pontem latebam,” vir miseram voce respondit. “Nemo me vidit. Navem expectavi. In ea navi laboravi. Mare transivi. Nihil nunc habeo et diu per terram erravi et

cibum pecūniamque rogāvī. Quandō iterum domum vidēbō? Hoc nōn spērō. Nihil spērō. Tantum mare patriam meam ab hāc terrā dīvidit. Fēlix nōn sum. Sapiēns nōn eram ubi in numerō hostium eram. Sī umquam iterum patriam vidēbō, quanta erit laetitia mea! Iterum perfidus nōn erō.”

Eādē nocte agricola nautam vīsītāvit. Virum miserum vīdit et fābulam eius audīvit. “Mox,” inquit agricola, “auxilium dēsīderābō quod in agrīs necesse est multās rēs facere. Cupisne mēcum labōrāre?”

“Hoc maximē volō,” respondit vir. Nunc uterque erat laetus; alter quod auxilium habitūrus erat, alter quod labōrāre cupīvit.

ANSWER IN ENGLISH

1. Quandō vir ad casam nautae pervēnit?
2. Quālis vir erat?
3. Eratne hic vir semper perfidus?
4. Cūr perfidus fiēbat?
5. Cūr erat exsul?
6. Quō modō sentiēbat?
7. Quō modō agricola auxilium dabat?

XXXVIII

Nox est et in casā nautae est agricola, pater Cassī. Omnēs prope focum sedent et virī fābulās narrant. Haec est fābula agricolae.

“Ōlim multīs ante annīs ad oppidum frūmentum ferēbam. Illīs temporibus oppidum longē aberat. Equī erant tardī et saepe necesse erat sērā hōrā per silvam redire. Ubi in oppidum pervēnī, multī aliī agricolae hūc convēnerant et colloquium erat longum et omnibus grātum. Vesper appropinquābat et erat tempus domum redire. Tandem cum pecūniā quam prō frūmentō accēperam iter facere coepī. Nihil timēbam. Nihil periculī in cōspectū erat. Ubīque erat pāx. Lūna erat magna et clāra. Quandō pontem trānsire coepī, subitō ā dextrā et ā sinistrā duo virī erant in cōspectū. Alter corpus parvum sed vōcem magnam habēbat; alter erat vir magnā vī. Carrō statim appropinquāvērunt. Vir parvus magnā vōce hōc modō clāmāvit: “Stā! Quantam pecūniam habēs? Eam nōbīs dā. Properā. Sī id nōn faciēs, tē occidēmus.

“Prīmō nihil respondī neque fēcī. Deinde, quod illī virī magnā vī vidēbantur et impetum eōrum timuī, cōsiliū celeriter cēpī. Hōc modō mēcum dixī: ‘Nūlla arma habeō et nullōs sociōs. Nihil conicere possum. Sīc mē dēfendere nōn possum. Salūtem in fugā petam. Paene exsul sum. At sī ego homō sapiēns sum, pecūniam meam rapī nōn sinam. Equī sōlī mē servābunt.’

“Nunc latrōnēs in summō carrō stābant. Subitō equōs meōs incitāvī. Latrōnēs, quī id nōn exspectābant, nōn iam in carrō stāre poterant. Subitō in grāmine iacēbant. Tergum meum vertī et ē cōspectū eōrum properāvī. Celeriter equī

meī currēbant. Diū, autem, vōcēs latrōnum audīvī. Diū clāmōrēs eōrum mē perterrēbant. Pontem tūtō trānsieram. Etiam equī perīculum impetūs sentire vidēbantur. Usque ad iānuam stabulī magnā vī cucurrerunt. Victōria mea erat grāta. Amīcī meī mē nōbilem fortemque putābant.”

Agricola finem fābulae facit. Sērō ē cōspectū nautae et casae eius agricola domum redit. Focus est locus grātus Carolō et Mariae quī agricolam mox reditūrum esse spērānt. Circum focum multās hōrās laetās puer et puella agunt.

ANSWER IN ENGLISH

1. Ubi omnēs sedent?
2. Cūr agricola sērō per silvam veniēbat?
3. Quālēs virī erant latrōnēs?
4. Quid parvus vir dīxit?
5. Quō modō agricola sē dēfendit?

XXXIX

Paucis ante diebus discipuli castellum aedificare constituerunt. Altera pars materiam parabat, altera castellum aedificare coepit. Quidam pueri in silvam procedebant. Secures sumebant quod copiam materiae habere necesse erat. Securis paucas arbores parvas caedebant. Cum arboribus ad scholam redibant. Hic altera pars discipulorum omnia disponebat. Quando omnia disposita erant et castellum factum erat, septem discipuli in castellum convenerunt. De impetu barbarorum moniti erant et omnes agricolae domos suas reliquerant et hic salutem petebant.

Duo est discipulis, viri nobiles magna vi, ducis facti sunt. Necesse erat ducis huius generis habere. Trans flumen est castellum tabernacula barbarorum facile videbantur. (Ibi erant nulli barbari, sed ceteri discipuli.) Heri agricolae pontem frangerunt. Ita enim barbaros flumen transire non posse putabant. Sed barbari naviculas habebant. Agricolaes castellum relinquere nolabant neque audabant nam barbari ad impetum faciendum parati erant.

Interea usque ad flumen agmen barbarorum iter faciebat. Naviculis flumen transibat. Barbari castellum appropinquabant. Terga non vertebant et ubi ad castellum succedebant, impetum fecerunt. Proelium erat longum. Agricolaes intra castellum acriter pugnabant sed barbaros a castellum pellere non poterant. Castellum huius generis non erat validum. Barbari ianuam castelli frangebant. Usque in castellum venerunt et agricolas perterritos expulerunt. Multi occisi erant. Subito in conspectu agricolarum agmen sociorum videbatur. Apud agricolas laetitia erat magna. Quamquam seri erant socii (paene prima vigilia erat) agricolas servabant. Agmen

ad castellum succēdēbat. Statim dux sociōrum perīculum vīdit. Signa vertī iussit et barbarōs ante sē pepulit.

Post proelium discipulī castellum restituērunt. Fenestrae et iānuae frāctae restitūtae sunt. Crās aliud proelium erit.

ANSWER IN ENGLISH

1. Quid paucīs ante diēbus discipuli cōstituērunt?
2. Ubi agricolae manēbant?
3. Quī erant trāns flūmen?
4. Cūr agricolae castellum relinquere nōlēbant?
5. Quī agricolās servābant?
6. Cūr post proelium castellum restituere necesse erat?

XL

Ōlim vesperī magistra cum discipulīs ad silvam iit. Cēnam portāvērunt. Secūrēs sūmpsērunt. Puerī arborēs parvās secūrībus suis cecīdērunt frēgēruntque quod ignem facere volūrunt. Post cēnam omnēs circum ignem sē disposuērunt. Intereā discipulī fābulam postulāvērunt. Hōc modō magistra nārrāre incēpit:

“Multīs ante annīs per hās ipsās silvās prīmī incolae Americānī errābant. Barbarī ab hostibus Britannīs appellābantur. Saepe apud hōs incolās ignēs huius generis vidēbantur. Apud Britannōs cōspectus eōrum ignium signum perīculī esse putābātur, quandō ipsī aut fugiēbant aut in castella sē recipiēbant et per vigiliās noctis sine quiēte sē dēfendēbant. Saepe Britannī secūrēs sūmēbant et arborēs caedēbant. Tum castella validiōra faciēbant.

“Multī barbarī, autem, erant benignī et aliōs incolās occīdere nōlēbant, sed saepe iniūriae hostium eōrum erant magnae. Posteā ubi barbarī ē rēgnō suō ab hostibus pellēbantur ipsī saevī et dūrī fiēbant. Semper paucī ex barbarīs cum hostibus pācem restituere volēbant. Tum hostēs eōrum ad ignem magnum invitābantur et erat pāx. At intereā hostēs erant perfidī. Tum barbarī impetūs magnōs facere cōstituēbant. Usque ad castella hostium succēdēbant et castella circumveniēbant. Hostēs ē castellīs exīre nōn poterant quod undique castella circumventa sunt.

“Barbarī nōn semper pugnābant. Saepe cantābant et saltābant. Interdum animālia capiēbant. Equōs validōs habēbant et bonī equitēs in summō honōre habēbantur. Nōne vōs etiam nunc in animīs vestrīs sonitum pedum equōrum paene audītis?”

Diū omnēs siluērunt. Postrēmō “Habēbanturne fēminae in summō honōre?” rogāvit Maria.

“Minimē,” respondit magistra. “Fēminae, autem, nōn erant semper miserae quamquam officia eārum erant magna difficiliaque.”

Post finem fābulae Maria “Utra est grātor vīta,” rogāvit, “nostra an vīta barbarōrum?”

“Nostra,” clāmāvērunt puellae. At puerī ita nōn putāvērunt.

ANSWER IN ENGLISH

1. Quō modō discipulī ignem faciēbant?
2. Quid Britannī fēcērunt quandō ignēs barbarōrum vidēbantur?
3. Erantne omnēs barbarī saevī?
4. Quō modō pāx cum hostibus eōrum restitūta est?
5. Quālis erat vīta barbarōrum quandō nōn pugnābant?
6. Nārrā dē fēminis eōrum.

LESSON VOCABULARIES

(Roman numerals denote classes of words as explained
in Author's Foreword)

LESSON I

I	et hic sum		quālis quoque valeō
II	magnus nōn	VI	fēmina
III	altus	VII	discipula discipulus magister magistra puella salvē
IV	bonus parvus		
V	puer pulcher		

LESSON II

I	(hic)	V	frāter māter soror
III	meus nunc sed tuus	VI	amō filia filius
IV	ita -ne		

LESSON III

III	longus terra	IV	fortūna novus patria via
-----	-----------------	----	-----------------------------------

V	antiquus fāma Insula	Britannia Cuba Hibernia Italia Sicilia
VII	America Australia	

LESSON IV

I	in	VI	cupiō cūr labōrō portō
III	causa habeō quis quod ubi	VII	agricola casa cēna epistula schola
IV	ager intellegō laetus parō		

LESSON V

III	(bene) multus videō vir	laudō nauta pecūnia periculōsus poēta scribō	
IV	vīta		
V	amicus saepe semper	VII	Americānus Britannus Hibernus Hispanus incola Italus
VI	aqua habitō interdum		

LESSON VI

II	ego	VI	legō
III	agō		mōnstrō
	dē		nārrō
	dō		spectō
	ē, ex	VII	fābula
	pater		pictūra.
	tū		
V	dōnum		
	grātia		
	ostendō		

LESSON VII

III	cum		cūrō
VI	silva		grātus
			iānuā
V	aperiō	VII	ambulō
	clārus		benignus
	ibi		fenestra
VI	cārus		rosa
	claudō		

LESSON VIII

II	ad	VI	discō
III	noster		lingua
			properō
V	exspectō	VII	Latīnus

LESSON IX

III	nox (noctū)	IV	sōlus
		V	miser

LESSON XVI

II	omnis rēs	V	tueor (tūtus)
III	ante locus manus per veniō	VI	aedificium arcus carrus currō invitō subitō trāns
IV	aliquis fortis (fortiter) prope	VII	māne

LESSON XVII

III	cōpia diēs sī socius		iterum mорий posterus satis
IV	auxilium (fortis) (parātus)	VI	moneō necesse rogō
V	dēbeō fīnitimus	VII	crās

LESSON XVIII

III	hostis ille neque prō quam	IV	accipiō oculus putō sine
		V	adsum

VI	caecus ecce necō paene	postea timidus vulnerō
		VII visitō

LESSON XLX

I	-que	VI	clāmō dēsiderō fluō iaciō irātus mūrus vāstō
III	inter iubeō		
IV	circum flūmen propter		
V	absum ācer (ācritter) occupō postulō	VII	Eurōpa Gallia Gallus Rhēnus

LESSON XX

I	is	VI	iuvō ōlim oppugnō probō quamquam ruīna
III	populus tamen		
IV	superō (videor)		
V	armō (armātus) audeō itaque undique	VII	avunculus circumspectō inimicus salūtō

LESSON XXI

III	suus		sciō
IV	celer (celeriter) nam		servō
V	barbarus moveō	VI	dēleō expugnō rūs vinculum
		VII	dormiō

LESSON XXII

III	(nox) tempus tōtus	V	errō
IV	cēteri facilis	VI	incitō servūs
		VII	bēstia ferus

LESSON XXIII

III	animus mittō teneō vester		pauci reperiō
IV	fuga labor	VI	dominus igitur pāreō saevus statim
V	dūrus imperō memoria	VII	lignum

LESSON XXIV

III	etiam homō urbs	IV	rēx
-----	-----------------------	----	-----

V clāmor
coniciō
heu
liber
tergum

VI mora
convocō

VII ānser

LESSON XXV

III aut
nāvis
possum
relinquō
tam

VI aedificō
angustus
rīpa
sedeō

IV corpus

VII natō
nāvicula

V saxum

LESSON XXVI

III iam
superus
(summus)

IV caelum

V lūx
nātūra

VI appropinquō
arbor
avis
cibus
collis
excitō
nūbēs
sileō

LESSON XXVII

III sic
IV proelium
signum

V nōscō
(nōtus)
sentiō

VI cēlō
laetitia
rapiō
ubique

VII figūra
splendidus

LESSON XXVIII

I	(hūc)	VI	insigne ōrnō perterreō
IV	cīvis cōstituō gēns portus	VII	Gallicus ignāvus nāvigium
V	deinde tandem		

LESSON XXIX

III	exercitus fīnis pars	V	impetus nūntius porta vāllum
IV	agmen iter moenia	VII	prōspectō vigil

LESSON XXX

III	deus ipse virtūs	VI	idōneus praeda ulterior
IV	mōns	VII	Etrūscus Rōma
V	appellō		

LESSON XXXI

III	īdem legiō reliquus	IV	dūcō imperātor mille pōnō sub
-----	---------------------------	----	---

V circiter
nēmō
vincō

VI dīvidō
nix

VII inīquus

LESSON XXXII

III cīvitās
lēgō
(lēgātus)

V centum
comes
quīdam

IV gravis
(graviter)
interficiō

VI centuriō
corōna
excipiō
liber
prōcēdō

LESSON XXXIII

III ferō
gerō
volō
(maximē)

V dēfendō
discēdō

IV enim
(gravis)

VI difficilis
expellō
hasta
latrō

LESSON XXXIV

II atque
ut

pēs
somnus
umbra

III tantus

IV mare

VI iaceō
sonitus

V mūniō
pāx

VII grāmen

LESSON XXXV

III imperium
petō
pūblicus

IV eōnsul
nisi

V premō

VI fēlix
magistrātus
neglegō
officium
quaestor
regō
umquam

LESSON XXXVI

IV alter
annus
autem
cognōscō
numerus
salūs

V uterque

VI castellum
explōrātō
intrā
lateō
pōns
repellō
septem

LESSON XXXVII

III modus

IV at
nihil
quantus
trānseō
vis
vōx

V perveniō
spērō
victōria

VI exsul
quandō
sapiēns
sinō

LESSON XXXVIII

IV coepi
conveniō

V vertō

VI cōnspectus
nōbilis
occidō
redeō
sērus
usque

LESSON XXXIX

IV apud
genus

V intereā
pellō

VI caedō
dispōnō

frangō
nōlō
restituō
secūris
succēdō
sūmō
vigilia

LESSON XL

IV eques
honor
ignis
recipiō
rēgnūm

V an
incipiō
iniūria

VI circumveniō
exeō
fugiō
uter

LATIN-ENGLISH VOCABULARY

(For adjectives and some pronouns the forms of the three genders are indicated, for nouns and personal pronouns the forms of the nominative and genitive cases, for verbs the principal parts. For other words the part of speech is named.)

A

â prep. away from, by, variant of *ab*
ab prep. away from, by
absum, abesse, âfuî, âfutûrus be away
accipio, accipere, accêpî, acceptum receive
âcer, âcris, âcre keen, sharp
âcritèr adv. keenly, sharply
ad prep. to, toward
adsum, adesse, adfuî, adfutûrus be present
aedificium, aedificî n. building
aedificô, -âre, -âvî, -âtum build
aeger, aegra, aegrum sick
aestâs, aestâtis f. summer
Africânus, -î m. an African
ager, agrî m. field
agmen, agminis n. line of march
agô, agere, êgî, âctum drive; do; say; spend (time)
agricola, -ae m. farmer
albus, -a, -um white
aliquis, aliquid pro. some one, something
alius, alia, aliud another, other
alter, altera, alterum the other (of two); *alter . . . . alter* the one . . . . the other
altus, -a, -um high, deep
ambulô, -âre, -âvî, -âtum walk
America, -ae f. America
Americânus, -î m. an American
amicus, -î m. friend
amô, amâre, amâvî, amâtum love

an conj. or?
angustus, -a, -um narrow
animal, animâlis n. animal
animus, -î m. mind
annus, -î m. year
ânsèr, ânsèris m. goose
ante prep. before, in front of
antîquus, antîqua, antîquum ancient
aperiô, aperîre, aperuî, apertum open
appellô, -âre, -âvî, -âtum call
appropinquô, -âre, -âvî, -âtum approach
apud prep. among; at the house of
aqua, -ae f. water
arbor, arboris f. tree
arcus, -ûs m. bow
arma, armôrum n. pl. arms
armâtus, -a, -um armed
at conj. but
atque conj. and
audeô, audêre, ausus sum dare
audiô, -îre, -îvî, -îtum hear
Austrâlia, -ae f. Australia
aut conj. or; *aut . . . . aut, either . . . .*
 or
autem conj. moreover
auxilium, -î n. aid, help
avis, avis f. bird
avunculus, -î m. uncle (maternal)

B

barbarus, -î m. a barbarian
bellum, -î n. war
bene adv. well

benignus, -a, -um kind
 bēstia, -ae *f.* beast
 bonus, -a, -um good
 Britannia, -ae *f.* Great Britain
 Britannus, -ī *m.* an Englishman

C

caecus, -a, -um blind
 caedo, -ere, cecīdī, caesum cut, kill
 caelum, -ī *n.* sky
 cantō, -āre, -āvī, -ātum sing
 capiō, capere, cēpī, captum take
 caput, capitis *n.* head
 carrus, -ī *m.* wagon, cart
 cārus, -a, -um dear
 casa, -ae *f.* cottage
 castellum, -ī *n.* fort
 castra, castrōrum *n. pl.* camp
 causa, -ae *f.* cause, reason
 celer, celeris, celere swift
 celeriter *adv.* swiftly, quickly
 cēlō, -āre, -āvī, -ātum conceal
 cēna, -ae *f.* dinner
 centum a hundred
 centuriō, centuriōnis *m.* centurion
 cēteri, -ae, -a the rest of
 cibus, -ī *m.* food
 circiter *adv.* about
 circum *prep.* around
 circumspectō, -āre, -āvī, -ātum look
 around
 circumveniō, -ire, -vēnī, -ventum
 come around, surround
 civis, civis *m.* citizen, fellow-citizen
 civitās, civitātis *f.* state
 clāmo, -āre, -āvī, -ātum shout
 clāmor, clāmōris *m.* shout
 clārus, -a, -um clear, famous
 claudō, -ere, clausī, clausum close
 coepī, coepisse, coeptum began
 cognōscō, -ere, cognōvī, cognitum be-
 come acquainted with, learn
 collis, collis *m.* hill
 colloquium, colloquī *n.* conversation

comes, comitis *m.* comrade, compan-
 ion
 coniciō, conicere, coniecī, coniectum
 hurl
 cōnsilium, cōnsilī *n.* plan, advice
 cōnspectus, -ūs *m.* view, sight
 cōstituō, -ere, cōstituī, cōstitutum
 decide, establish
 cōsul, cōsulis *m.* consul
 conveniō, -ire, convēnī, conventum
 come together, meet
 convocō, -āre, -āvī, -ātum call to-
 gether
 cōpia, -ae *f.* supply; *pl.* troops
 corōna, -ae *f.* wreath
 corpus, corporis *n.* body
 crās *adv.* tomorrow,
 Cuba, -ae *f.* Cuba
 cum *prep.* with
 cum *conj.* when
 cupiō, cupere, cupivī, cupitum desire
 cūr *adv.* why?
 cūrō, -āre, -āvī, -ātum take care of,
 care for
 currō, currere, cucurri, cursum run

D

dē *prep.* down from, concerning
 dēbeō, dēbere, dēbuī, dēbitum owe,
 ought
 dēfendō, -ere, dēfendī, dēfensum de-
 fend
 dēfessus, -a, -um tired
 deinde *adv.* then, next
 dēleō, -ēre, -ēvī, -ētum destroy
 dēsiderō, -āre, -āvī, -ātum long for,
 desire greatly
 deus, -ī *m.* god
 dexter, dextra, dextrum right
 dicō, dicere, dixī, dictum say
 diēs, diēi *m.* day
 difficilis, -e difficult
 diligenter *adv.* carefully, diligently
 discēdō, -ere, discessī, discessum go
 away, depart

discipula, -ae *f.* pupil (girl)
 discipulus, -ī *m.* pupil (boy)
 discō, discere, didicī learn
 dispōnō, -ere, disposuī, dispositum
 place at intervals
 diū *adv.* for a long time
 dividō, -ere, divisi, divisum divide
 dō, dare, dedi, datum give
 dominus, -ī *m.* master
 domus, -ūs *f.* home, house
 dōnum, -ī *n.* gift
 dormiō, -ire, -ivi, -itum sleep
 dūcō, -ere, duxi, ductum lead
 duo, duae, duo two
 dūrus, -a, -um hard
 dux, ducis *m.* leader

E

ē *prep.* out from, variant of **ex**
 ecce *interj.* behold!
 edō, ēsse, ēdi, ēsum eat
 ego, mei *I.*
 enim *conj.* for
 eō, ire, ii or ivi, itum go
 epistula, -ae *f.* letter
 eques, equitis *m.* horseman, knight
 equus, equi *m.* horse
 errō, -āre, -āvi, -ātum wander
 et *conj.* and
 etiam *adv.* even, also
 Etrūscus, -ī *m.* an Etruscan
 Eurōpa, -ae *f.* Europe
 ex *prep.* out from
 excipiō, -ere, excēpi, exceptum take
 out, take up, relieve, receive
 excitō, -āre, -āvi, -ātum rouse
 exemplum, -ī *n.* example
 exeo, -ire, -ii or -ivi, -itum go out
 exercitus, -ūs *m.* army
 expellō, -ere, expulī, expulsum drive
 out
 explorātor, explorātōris *m.* scout
 expugnō, -āre, -āvi, -ātum take by
 storm, capture

expectō, -āre, -āvi, -ātum wait for,
 expect

exsul, exsulis *m.* exile

F

fābula, -ae *f.* story
 facilis, facile easy
 faciō, facere, feci, factum make, do
 fāma, -ae *f.* fame
 fēlix, fēlicis happy, lucky
 fēmina, -ae *f.* woman
 fenestra, -ae *f.* window
 ferō, ferre, tuli, lātum bear
 ferus, -a, -um wild
 figūra, -ae *f.* form, shape
 filia, -ae *f.* daughter
 filius, fili *m.* son
 finis, finis *m.* end; *pl.* territory
 finitimus, -a, -um neighboring
 finitimus, -ī *m.* a neighbor
 fiō, fieri, factus sum become
 flōs, flōris *m.* flower
 flūmen, flūminis *n.* river
 fluō, fluere, fluxi flow
 focus, -ī *m.* hearth, fireplace
 fortis, forte brave, strong
 fortiter *adv.* bravely
 fortūna, -ae *f.* fortune
 frangō, frangere, frēgi, frāctum break
 frāter, frātris *m.* brother
 frūmentum, -ī *n.* grain
 fuga, -ae *f.* flight
 fugiō, -ere, fūgi, fugitūrus flee

G

galea, -ae *f.* helmet
 Gallia, -ae *f.* Gaul
 Gallicus, -a, -um Gallic
 Gallus, -ī *m.* a Gaul
 gens, gentis *f.* tribe
 genus, generis *n.* birth, origin, kind
 Germānia, -ae *f.* Germany
 Germānus, -ī *m.* a German

gerō, -ere, gessī, gestum carry, manage, wage (bellum)
 gladius, gladi *m.* sword
 grāmen, grāminis *n.* grass
 grātia, -ae *f.* thanks, gratitude
 grātus, -a, -um pleasing
 gravis, grave heavy, earnest
 graviter *adv.* heavily, severely

H

habeō, habēre, habuī, habitum have
 habitō, -āre, -āvī, -ātum live
 hasta, -ae *f.* spear
 herī *adv.* yesterday
 heu *interj.* alas!
 Hibernia, -ae *f.* Ireland
 Hibernus, -ī *m.* an Irishman
 hic, haec, hoc this
 hīc *adv.* here
 hiems, hiemis *f.* winter
 Hispānia, -ae *f.* Spain
 Hispānus, -ī *m.* a Spaniard
 hodiē *adv.* today
 homō, hominis *m.* man
 honor, honōris *m.* honor
 hōra, -ae *f.* hour
 hortus, -ī *m.* garden
 hostis, hostis *m.* enemy
 hūc *adv.* to this place

I

iaceō, -ēre, iacuī lie
 iaciō, iacere, iēcī, iactum throw
 iaculum, -ī *n.* javelin
 iam *adv.* now, already
 Iāniculum, -ī *n.* one of the hills of Rome
 iānua, -ae *f.* door
 ibi *adv.* there
 Idem, eadem, idem the same
 idōneus, -a, -um suitable
 igitur *conj.* therefore
 ignāvus, -a, -um cowardly
 ignis, ignis *m.* fire

ille, illa, illud that
 imperātor, imperātōris *m.* general, commander
 imperium, imperi *n.* command, power, control
 imperō, -āre, -āvī, -ātum command
 impetus, -ūs *m.* attack, charge
 impiger, impigra, impigrum active, industrious
 in *prep.* in; into
 incipiō, -ere, incēpī, inceptum begin
 incitō, -āre, -āvī, -ātum rouse, stir up
 incola, -ae *m.* an inhabitant
 inimicus, -a, -um unfriendly, hostile
 inimicus, -ī *m.* enemy
 inīquus, -a, -um uneven, unfair
 iniūria, -ae *f.* wrong
 inquam *verb* say
 insigne, insignis *n.* badge, decoration
 insula, -ae *f.* island
 intellegō, intellegere, intellēxī, intellectum understand
 inter *prep.* between, among
 interdum *adv.* sometimes
 intereā *adv.* meanwhile
 interficiō, -ere, interfēcī, interfectum kill
 intrā *prep.* within
 invitō, -āre, -āvī, -ātum invite
 ipse, ipsa, ipsum himself, herself, itself
 irātus, -a, -um angry
 is, ea, id this; that; he, she, it
 ita *adv.* so
 Italia, -ae *f.* Italy
 Italus, -ī *m.* an Italian
 itaque *conj.* therefore
 iter, itineris *n.* journey, march
 iterum *adv.* again
 iubeō, iubēre, iussī, iussum order
 iuvō, iuvāre, iūvī, iūtum help, aid

L

labor, labōris *m.* labor, toil
 labōrō, labōrāre, labōrāvī, labōrātum work

lacrimō, -āre, -āvī, -ātum cry
 laetitia, -ae *f.* happiness
 laetus, -a, -um happy
 lateō, -ēre, latuī lie hid
 Latinus, -a, -um Latin
 latrō, latrōnis *m.* robber
 lātus, -a, -um wide
 laudō, -āre, -āvī, -ātum praise
 lēgātus, -ī *m.* lieutenant, ambassador
 legiō, legiōnis *f.* legion
 legō, legere, lēgī, lēctum gather; catch
 (with eye or ear); read
 liber, libera, liberum free
 liber, librī *m.* book
 lignum, -ī *n.* wood
 lilium, lilī *n.* lily
 lingua, -ae *f.* tongue, language
 locus, -ī *m.*; *pl.* loca, locōrum *n.* place
 longus, -a, -um long
 lūna, -ae *f.* moon
 lūx, lūcis *f.* light

M

maestus, -a, -um sad
 magister, -trī *m.* teacher (man)
 magistra, -ae *f.* teacher (woman)
 magistrātus, -ūs *m.* public office; public official
 magnus, -a, -um great, large
 malus, -a, -um bad
 maneō, manēre, mānsī, mānsum stay, remain
 māne *adv.* early, in the morning
 manus, -ūs *f.* hand; band
 mare, maris *n.* sea
 māter, mātris *f.* mother
 māteria, -ae *f.* timber
 maximē *adv.* especially
 medicīna, -ae *f.* remedy, medicine
 medicus, -ī *m.* physician
 medius, -a, -um middle, middle of
 memoria, -ae *f.* memory
 mēnsa, -ae *f.* table
 meus, -a, -um my, mine

miles, militis *m.* soldier
 mille *indeclinable* a thousand; *pl.* milia, milium
 minimē *adv.* by no means
 miser, misera, miserum miserable
 mittō, mittere, misī, missum send
 modus, -ī *m.* manner, kind
 moenia, moenium *n. pl.* walls, fortifications
 moneō, monēre, monuī, monitum warn, advise
 mōns, montis *m.* mountain
 mōnstrō, -āre, -āvī, -ātum point out
 mora, -ae *f.* delay
 morior, morī or morirī, mortuus sum die
 moveō, movēre, mōvī, mōtum move
 mox *adv.* soon
 multus, -a, -um much; *pl.* many
 mūniō, -ire, -ivī, -itum fortify
 mūrus, -ī *m.* wall

N

nam *conj.* for
 nārrō, -āre, -āvī, -ātum relate, tell
 natō, -āre, -āvī, -ātum swim
 nātūra, -ae *f.* nature
 nauta, -ae *m.* sailor
 nāvicula, -ae *f.* boat
 nāvigium, -ī *n.* boat
 nāvis, nāvis *f.* ship
 -ne enclitic sign of question
 necesse necessary
 necō, -āre, -āvī, -ātum kill
 neglegō, -ere, neglēxī, neglēctum neglect
 nēmō, nēminī (*dat.*), nēminem (*acc.*)
m. no one
 neque *conj.* and . . . . not, nor; neque . . . . neque neither . . . . nor
 niger, nigra, nigrum black
 nihil nothing
 nisi *conj.* if not, unless
 nix, nivis *f.* snow

nōbilis, -e well known, distinguished,
noble
noctū at night
nōlō, nōlle, nōluī be unwilling
nōmen, nōminis *n.* name
nōn *adv.* not
nōnne the interrogative nōn expecting
an affirmative answer
nōscō, -ere, nōvī, nōtum know
noster, nostra, nostrum our, ours
nōtus, -a, -um known, famous
novus, -a, -um new
nox, noctis *f.* night
nūbēs, nūbis *f.* cloud
nūllus, -a, -um no, none
numerus, -ī *m.* number
numquam *adv.* never
nunc *adv.* now
nūntius, -ī *m.* messenger; message

O

Ō *interj.* O! oh
obscurus, -a, -um dark, obscure
occidō, -ere, occidī, occisum cut
down, kill
occupō, -āre, -āvī, -ātum seize
oculus, -ī *m.* eye
officium, -ī *n.* (work-doing), duty
ōlim *adv.* at that time; once upon a
time
omnis, omne all, every
oppidum, -ī *n.* town
oppugnō, -āre, -āvī, -ātum attack
ōrnō, -āre, -āvī, -ātum adorn
ostendō, -ere, ostendī, ostentum
show

P

paene *adv.* almost
parātus, -a, -um prepared, ready
pāreō, -ēre, pārui obey
parō, parāre, parāvī, parātum prepare
pars, partis *f.* part
parvus, -a, -um small
pater, patris *m.* father

patria, -ae *f.* fatherland
paucī, -ae, -a few, a few
pāx, pācis *f.* peace
pecūnia, -ae *f.* money
pellō, -ere, pepulī, pulsum drive
per *prep.* through
periculōsus, -a, -um dangerous
periculum, -ī *n.* danger
perterreō, -ēre, -uī, -itum terrify
thoroughly
pervenio, -ire, pervēnī, perventum
come through, arrive
pēs, pedis *m.* foot
petō, -ere, petivī or petiī, petitum seek
pictūra, -ae *f.* picture
pilum, -ī *n.* javelin
poēta, -ae *m.* poet
pōnō, -ere, posuī, positum place, put,
pitch (castra)
pōns, pontis *m.* bridge
populus, -ī *m.* a people
porta, -ae *f.* gate
portō, portāre, portāvī, portātum carry
portus, -ūs *m.* harbor
possum, posse, potuī be able
post *prep.* after, behind
postea *adv.* afterward
posterus, -a, -um next, later
postrēmō *adv.* finally
postulō, -āre, -āvī, -ātum demand
praeda, -ae *f.* booty
praemium, -ī *n.* reward
premō, -ere, pressi, pressum press,
press hard
primus, -a, -um first
prō *prep.* in front of, in behalf of
probō, -āre, -āvī, -ātum prove; ap-
prove
prōcēdō, -ere, prōcessī, prōcessum go
forward
proelium, -ī *n.* battle
prope *prep.* near
properō, -āre, -āvī, -ātum hasten
propter *prep.* on account of, because of

prōspectō, -āre, -āvī, -ātum look forth
 pūblicus, -a, -um public
 puella, -ae *f.* girl
 puer, -ī *m.* boy
 pugnō, -āre, -āvī, -ātum fight
 pulcher, pulchra, pulchrum beautiful
 putō, putāre, putāvī, putātum think

Q

quaestor, quaestōris *m.* quaestor,
 treasurer

quālis, quāle of what sort?

quam *conj.* how! as; than

quamquam *conj.* although

quandō *adv. and conj.* when? when;
 since

quantus, -a, -um how great

quattuor four

-que *conj.* and

quī, quae, quod who, which, that

quīdam, quaedam, quoddam a certain

quiēs, quiētis *f.* rest, quiet, sleep

quis, quid who? what?

quod *conj.* because

quoque *adv.* also

quot how many?

R

rapiō, -ere, rapuī, raptum seize

recipiō, -ere, recēpī, receptum take
 back, receive

redeō, -ire, -iī or -ivī, -itum go back,
 return

rēgnum, -ī *n.* kingship, kingdom

regō, -ere, rēxī, rēctum rule

relinquō, -ere, reliquī, relictum leave,
 abandon

reliquus, -a, -um remaining, rest of

repellō, -ere, reppulī, repulsum drive
 back

reperiō, -ire, repperī, repertum find

rēs, rei *f.* thing

respondeō, respondēre, respondi, re-
 spōnsum reply

restituō, -ere, restitui, restitūtum re-
 store

rēx, rēgis *m.* king

Rhēnus, -ī *m.* the Rhine

ripa, -ae *f.* bank (of river)

rogō, -āre, -āvī, -ātum ask

Rōma, -ae *f.* Rome

Rōmānus, -a, -um Roman

rosa, -ae *f.* rose

ruīna, -ae *f.* downfall, collapse, ruin

rūs, rūris *n.* country

S

saepe *adv.* often

saevus, -a, -um fierce, savage

sagitta, -ae *f.* arrow

sagittārius, -ī *m.* archer

saltō, -āre, -āvī, -ātum dance

salūs, salūtis *f.* safety

salūtō, -āre, -āvī, -ātum greet, salute

salvē, salvēte hail

sapiēns, sapientis wise

satis enough

saxum, -ī *n.* rock

schola, -ae *f.* school

sciō, scīre, scīvī, scītum know

scribō, scribere, scripsī, scriptum
 write

scūtum, -ī *n.* shield

secundus, -a, -um second

secūris, -is *f.* ax

sed *conj.* but

sedeō, sedēre, sēdī, sessum sit

semper *adv.* always

sentiō, -ire, sēnsī, sēnsum feel

septem seven

sērus, -a, -um late

servō, -āre, -āvī, -ātum save

servus, -ī *m.* slave, servant

sī *conj.* if

sic *adv.* so

Sicilia, -ae *f.* Sicily

signum, -ī *n.* sign, signal, standard

sileō, silēre, silui be silent

silva, -ae *f.* woods, forest

sine prep. without
sinister, sinistra, sinistrum left
sinō, -ere, sivi or sii, situm permit
socius, -i m. ally
sōlus, -a, -um alone, only
somnus, -i m. sleep
sonitus, -ūs m. sound
soror, sorōris f. sister
spectō, -āre, -āvi, -ātum look at
spērō, -āre, -āvi, -ātum hope
splendidus, -a, -um shining
stabulum, -i n. (standing-place), stall,
 stable
statim adv. immediately
stella, -ae f. star
stō, stāre, steti, stātūrus stand
sub prep. under, from under, up to
subitō adv. suddenly
succēdō, -ere, successi, successum
 go up to, come next, succeed
sui gen. of himself, of herself, of it-
 self; of themselves
sum, esse, fui, futūrus be
summus, -a, -um highest; top of
sūmō, -ere, sūmpsi, sūmptum take
 up, take
superō, -āre, -āvi, -ātum overcome
superus, -a, -um above, upper
suus, -a, -um his (own), her (own)
 its (own), their (own)

T

tabernāculum, -i n. tent
tam adv. so
tamen conj. however, nevertheless
tandem adv. at last
tantus, -a, -um so great
tardus, -a, -um slow, lingering
tēctum, -i n. house
tegō, tegere, tēxi, tēctum cover
tēlum, -i n. weapon
tempus, temporis n. time
teneō, tenēre, tenui, tentum hold
tergum, -i n. back

terra, -ae f. land
tertius, -a, -um third
Tiberis, Tiberis m. the river Tiber
timeō, -ēre, timui fear
timidus, -a, -um fearful, timid
tōtus, -a, -um whole
trāns prep. across
trānseō, -ire, -ii or -ivi, -itum go
 across
trēs, tria three
tū, tui you
tum adv. then
tūtō adv. safely
tūtus, -a, -um safe
tuus, -a, -um your, yours

U

ubi adv. where?
ubi conj. when, where
ubique adv. everywhere
ulterior, ulterius farther
umbra, -ae f. shade
umquam adv. ever
undique adv. from all sides; on all sides
ūnus, -a, -um one
urbs, urbis f. city
usque adv. all the way, up to
ut conj. as, when
uter, utra, utrum which (of two)?
uterque, utraque, utrumque each (of
 two)

V

valeō, valēre, valui, valitūrus be
 strong; *valē, valēte* farewell
validus, -a, -um strong
vāllum, -i n. earthworks
vāstō, -āre, -āvi, -ātum lay waste
veniō, venire, vēni, ventum come
vertō, -ere, verti, versum turn
vesper, vesperi m. evening
vester, vestra, vestrum your, yours
 (referring to more than one person)
via, -ae f. road

victōria, -ae *f.* victory

videō, vidēre, vidī, vīsum see; *pass.*
seem

vigil, vigilis *m.* watchman

vigilia, -ae *f.* watch

vincō, -ere, vicī, victum conquer

vinculum, -ī *n.* bond, chain

vir, virī *m.* man

virtūs, virtūtis *f.* manliness, courage

vis, vis *f.* force, strength, energy

visitō, -āre, -āvī, -ātum visit

vīta, -ae *f.* life

vocō, -āre, -āvī, -ātum call

volō, velle, voluī wish

vōx, vōcis *f.* voice

vulnerō, -āre, -āvī, -ātum wound